

**ÇEVRE BELGESEL FİLM FESTİVALLERİ İLE TOPLULUK
OLUŞTURMA. BOZCAADA ULUSLARARASI EKOLOJİK BELGESEL FİLM
FESTİVALİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Elmira AZIZKHANLI

Eskişehir 2022

**ÇEVRE BELGESEL FİLM FESTİVALLERİ İLE TOPLULUK
OLUŞTURMA. BOZCAADA ULUSLARARASI EKOLOJİK BELGESEL FİLM
FESTİVALİ ÖRNEĞİ**

Elmira AZIZKHANLI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sinema ve Televizyon Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Nazmi ULUTAK

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran 2022

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

.....'nın “.....
.....” başlıklı
tezi .../.../2022 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek “Anadolu Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği”nin ilgili maddeleri uyarınca,
..... Anabilim/Anasanat dalında Yüksek
Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezi olarak kabul edilmiştir.

Unvanı Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı):

Üye:

Üye:

Üye:

Üye:

Enstitü Müdürü

FINAL APPROVAL FOR THESIS

This thesis titled “.....”
.....” has been prepared and submitted by
..... in partial fulfillment of the requirements in “Anadolu
University Directive on Graduate Education and Examination” for the Degree of Master of
Science/Master of Arts/Doctor of Philosophy (PhD)/Proficiency in Arts in
..... Department has been examined and approved on/...../.....

Committee Members

Signature

Member (Supervisor):

Member:

Member:

Member:

Member:

Director Graduate School of

ÖZET

ÇEVRE BELGESEL FİLM FESTİVALLERİ İLE TOPLULUK OLUŞTURMA. BOZCAADA ULUSLARARASI EKOLOJİK BELGESEL FİLM FESTİVALİ ÖRNEĞİ

Elmira AZIZKHANLI

Sinema ve Televizyon Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 06/22

Danışman: Prof. Dr. Nazmi ULUTAK

Sinema, toplumsal değişime yol açan, topluluklar tarafından kabul görmüş bir iletişim sanatıdır. Sinemanın sanat olarak hayatımıza girmesinden bir süre sonra festivaller filmleri sergileme alanı olarak ortaya çıkmaktadır.

Film festivalleri uzun yıllar içinde amaçlarına uygun kendi aralarında farklı kategorilere bölünmüş, toplumsal ihtiyaçlara göre şekillenen bu kategoriler zamanla değişime uğramaktadır. Toplumsal ihtiyaçlar, sosyal, çevresel, ekonomik sorunlar gibi toplumun her kesiminden insanı ilgilendiren mevzuları kapsamaktadır. Araştırmada ele alınan topluluk festivalleri güncel problemler hakkında bilgi edinmek, anlamak, çözümü bulmak için bir araya gelmek ve harekete geçmek gibi eylemleri kendi içinde barındırmaktadır. Festivalin etkinlikleri kendi amacı yönünde oluşturulur ve bu eylemlere hizmet etmektedir. Bu amaç uğruna belgesel sinema aktivist tutum sergileyen yönetmenlerin kendini ifade etmesinde önemli yer almaktadır.

Bu çalışma kapsamında çevre belgesel film festivalleri ve topluluk arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu bağlamda festivalin eğitimsel işlevini daha çok ön plana alarak sosyal etkiler üzerine odaklanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Çevre, Belgesel, Sinema, Topluluk, Festival

ABSTRACT

COMMUNITY BUILDING WITH ENVIRONMENTAL DOCUMENTARY FILM FESTIVALS. ANALYSIS OF BOZCAADA INTERNATIONAL ECOLOGICAL DOCUMENTARY FILM FESTIVAL

Elmira AZIZKHANLI

Department of Cinema and Television

Graduate School of Social Sciences, June 2022

Supervisor: Prof. Dr. Nazmi ULUTAK

Cinema is a communication art that is accepted by communities and leads to social change. After a while, after cinema entered our lives as an art, festivals emerged as an exhibition space for films.

Film festivals have been divided into different categories among themselves in accordance with their purposes over the years. These categories, which are shaped according to social needs, change over time. It covers issues that concern people from all walks of life, such as social needs, social, environmental and economic problems. The community festivals discussed in the research include activities such as learning about current problems, understanding, coming together to find solutions and taking action. The activities of the festival are created for its own purpose and serve these actions. For this purpose, the choice of documentary cinema plays an important role in the self-expression of the directors who has an activist attitude.

In this study, the relationship between environmental documentary film festivals and the community was examined. This study focuses on the social effects by putting the educational function of the festival more in the foreground.

Keywords: Environment, Documentary, Cinema, Community, Festival

ÖNSÖZ

Bu tez çalışması boyunca en başından en sonuna kadar, gereken tüm desteği, yönlendirmeleri ile tezimin bitmesini sağlayan sayın hocam Prof. Dr. Nazmi ULUTAK'a katkılarından dolayı teşekkür ederim.

14/06/2022

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Elmira AZIZKHANLI

14/06/2022

**STATEMENT OF COMPLIANCE WITH ETHICAL PRINCIPLES AND
RULES**

I hereby truthfully declare that this thesis is an original work prepared by me; that I have behaved in accordance with the scientific ethical principles and rules throughout the stages of preparation, data collection, analysis and presentation of my work; that I have cited the sources of all the data and information that could be obtained within the scope of this study, and included these sources in the references section; and that this study has been scanned for plagiarism with “scientific plagiarism detection program” used by Anadolu University, and that “it does not have any plagiarism” whatsoever. I also declare that, if a case contrary to my declaration is detected in my work at any time, I hereby express my consent to all the ethical and legal consequences that are involved.

Elmira AZIZKHANLI

İÇİNDEKİLER

BAŞLIK SAYFASI.....	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iii
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ.....	vii
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	2
1.2. Amaç.....	2
1.3. Önem.....	3
1.4. Varsayımlar.....	3
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar.....	4
2. BELGESEL SİNEMA VE ÇEVRECİLİK.....	5
2.1. Belgesel Sinema.....	5
2.2. Çevrecilik Akımı.....	7
2.3. Çevre Belgesel Filmleri.....	8
2.4. Çevre Belgesel Filmlerinde Anlatı.....	10

2.5.	Çevre Belgesel Filmlerinin Etkisi.....	12
3.	BELGESEL FİLM FESTİVALLERİNDE ÇEVRECİLİK VE TOPLULUK OLUŞTURMA.....	14
3.1.	Festival Kavramı.....	14
3.1.1.	Festivallerin özellikleri.....	15
3.1.2.	Film festivalleri.....	16
3.1.3.	Film festival tarihi.....	17
3.2.	Topluluk Festivali.....	20
3.3.	Çevre Belgesel Film Festivalleri.....	23
3.4.	Sosyal Alan Olarak Festival.....	26
3.5.	Festivallerin Sosyal Etkisi.....	28
3.6.	Festival Kapsamında Topluluk Oluşturma.....	31
3.7.	Festival Mekanı Olarak Bozcaada.....	33
3.8.	Bozcaada Uluslararası Ekolojik Belgesel Film Festivali (BIFED).....	34
3.9.	Festivalde Dayanışma ve Topluluk Bilinci.....	35
3.10.	Festivale Film Seçimi.....	37
3.11.	Yıllık Raporlar.....	39
4.	YÖNTEM.....	50
4.1.	Araştırma Modeli.....	50
4.2.	Evren ve Örneklem.....	50
4.3.	Veri Toplama Tekniği ve Aracı.....	51

4.4.	Veri Analizi.....	52
5.	BULGULAR VE YORUM.....	50
5.1.	Festivale Katılımcıların Bakışı.....	50
5.2.	Etkinlik Kapsamında Çevre Konusunun Önemi.....	50
5.3.	Festivalin Bölgenin Kültürel ve Çevresel Yapısına Etkisi.....	50
5.4.	Festivalin İhtiyaçlara Yönelik Potansiyeli.....	54
5.5.	Festival Topluluğuna Katılım.....	54
6.	SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	58
	KAYNAKÇA	63
	EKLER	
	ÖZGEÇMİŞ	

1. GİRİŞ

Kapitalist ekonomik sistem, bireycilik, paylaşmak yerine satın alan tüketicilerin sayısını artırdıkça toplumun parçalanması gittikçe artmakta ve temel düzeyde bir sosyal gruba ait olma duygusu olarak tanımlanan kolektiflik duygusunu aşındırılmaktadır. Son yıllarda, teknolojik icatlar, farklı seçeneklere bireysel erişimi desteklemektedir. Çevrimiçi katılım ve toplulukların da oluşturabildiği günümüzde film festivalleri, çeşitli konuların açığa çıktığı ve kutlandığı yerler yaratarak insanlar, fikirler ve sorunlar arasında bağlantı kurulması için fırsatlar sunmaktadır. Bu belgesel film festivalleri, canlı bir demokrasi için çok önemli olan, ticari olmayan bir kamusal alanın yeniden inşasında rol oynamaktadır (Roy, 2016, s. 77).

1950'ler ve 2000'ler arasındaki siyasal hareketlerin toplumsal ve siyasal dönüşümü, belgesel film ve videoları da etkilemiştir. Bununla birlikte, güncel girişimlerin kökleri 1960'ların demokratikleştirici medya uygulamalarından kaynaklanmaktadır. Politik ve entelektüel alanlarının dışında izlenebilecek belgesel filmler arasında dijital arşivlerin oluşturulması, topluluk gösterimleri ve erişilebilir film festivalleri yer almaktadır. Dijital video ve çevrimiçi yeni platformların gelişmesi, teknolojinin gelişmesi yeni anlatım tarzı getirerek belgesel sinemanın önemini ve son yıllarda popülerliğini artırmış ve geleneksel dağıtım yöntemlerini değiştirmiştir (Traverso, 2013, s. 19). Festivaller belgesel filmlerin üretiminin sürekliliğini sağlamak adına önemli yere sahiptir. Bu tür gelişim ve değişimler festivallerin etki alanının artması ve toplumsal değişimde daha geniş rol almasını sağlamaktadır.

Bu çalışma kapsamında topluluk oluşturma müzakeresi için bir araç olarak festival faaliyeti araştırılacaktır. Etkinlik sadece burada festival alanında doğan kültürün bir ürünü değildir. Bireyler neden festivale katılır? Festivalin oluşturduğu topluluğun yapısı ve beklentisi nedir? Çevre topluluğunun bütünleşmesinde festivalin rolü nedir? Bu sorular BIFED festivalinin faaliyetleri çerçevesinde incelenecektir. Bu tezin genel amacı, bir çevre film festivalinde topluluğun nasıl kurulduğunu incelemektir.

1.1. Problem

Propaganda amaçlı başlayan belgesel filmlerin zamanla değişen anlatı dili ve özgürleşmesinden dolayı günümüzde topluluk festivalleri esas ideolojik araca çevrilmekte ve demokratik bir toplumu hedeflemektedir. Çevre belgesel festivalleri topluluk oluşturma aracı olarak kullanılıyorsa, Bozcaada Uluslararası Ekolojik Belgesel Film Festivali bunu başarabilmekte midir?

1.2. Amaç

Çevre belgesel filmleri de 1960'ların başlarında modern çevreciliğin yükselişiyile birlikte, doğayı koruma isteği 'ana akım' haline gelmiştir (Ingram, 2000). Hayatın her alanı gibi çevre sinemaya, toplumsal bilgilendirme ve farkındalık yaratmak amaçlı toplumsal etkinliklere konu olmaktadır. Görsel-işitsel medya üretiminin dijitalleşmesi ile internette sosyal ağ oluşturma arasında yakın bir ilişkinin gelişmesi çevre belgesel filmlerinin ve aktivist eğilimlerin yaygınlaşmasında rol oynamaktadır (Hughes, 2014, s. 38). Bu filmlerin toplandığı ve rahat şekilde izlenebildiği ortam, festivaller olarak bilinmektedir. Kar amacı gütmeyen topluluk festivalleri ortak değerlere sahip insanların bir araya gelmesi ve sorunlara karşı dayanışma göstermesiyle gerçekleşmiştir. Bu araştırmada çevre festivali örneği olarak bugüne kadar 8 kez düzenlenmiş Bozcaada Uluslararası Ekolojik Belgesel Film Festivali'nin (BIFED) kapsamında çevre topluluğunu oluşturma sürecinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Çevre belgesel filmin tanımı ve amacı nedir?
2. Belgesel filmde çevre sorunları ve anlatı nasıl yapılır?
3. Topluluk festivali olarak çevre belgesel film festival özellikleri nelerdir ve sosyal konu seçiminde hangi faktörlerden etkilenir?
4. Çevre belgesel film festivali ve topluluk arasında ilişki, katılım ve içerik nasıl düzenlenir?

5. Çevre belgesel film festivali' nin topluluk oluşturma süreci nasıldır?

Bu amaca ulaşmak için bu konularda daha önce kuramsal çerçevede yapılan çalışmalar analiz edilmiş, Bozcaada Uluslararası Ekolojik Belgesel Film Festivali organizatör ve katılımcılarla mülakat gerçekleştirilmiştir.

1.3. Önem

1960'larda ve 1970'lerden başlayan, 1990'larda ve 2000'den sonra gelişen festival çalışmaları Getz'e (2010) göre, üç ana eğilim üzere antropolojik ve sosyolojik araştırmalara dayanan kültür ve toplum üzerindeki etkilerinin analizi, ekonomik konularla, yani festivallerin ekonomi üzerindeki etkisi, şehirlerin ve bölgelerin tanıtımı ve turizmin gelişmesiyle ilgili, festival organizasyonu ve yönetimine ilişkin analizlerle ilgilidir. Bu araştırma, antropolojik ve sosyolojik araştırmalara dayanan, festivallerin toplum üzerindeki etkisine ilişkin yukarıda sıralanan araştırma eğilimlerinin ilkinin ve organizasyonla topluluk arasındaki ilişkiyi temsil etmektedir. Toplumdaki demokrasiyi sağlayan topluluk festivallerle ilgili bu tür çalışmalar festival ziyaretçilerinin motivasyonları, seyircininin yaş, cinsiyet, sosyal geçmiş, ziyaretçilerinin memnuniyeti, seyircilerin festivallere bakışını belirleyen temel faktörler ile ilgili Organizatörlerin ve çalışan kişilerin davranışlarına dair yapılmış olduğundan (Cudny vd., 2012, s. 712), günümüzde belgesel film festivallerini topluluk oluşturma aracı olarak ele alan yeterli araştırma bulunmamaktadır. Bu araştırma çevre belgesel film festivalinin topluluk oluşturma hususunda net bir tanım yapılması açısından önemlidir.

1.4. Varsayımlar

- *Belgesel sinema, aktivist akımlar için önemli araçtır.
- * Belgesel sinemada anlatı dili çevre konularını ele almakta yeterlidir.
- * Çevre belgesel film festivalleri topluluk festivalleridir ve belirli sosyal amaca yöneliktir.
- * Çevre belgesel film festivalleri sosyal etki sağlar.

* Çevre belgesel film festivalleri amacı doğrultusunda etkili topluluk oluşturur.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma çevre konusu belgesel film bağlamında yaklaşılarak Bozcaada Uluslararası Ekoloji Belgesel Festivali örneğinde topluluk oluşturması ve bu konuda daha önce yapılan araştırmalar, yazılı literatürle, 13 katılımcı ve bir organizatörle gerçekleştirilen mülakatla sınırlıdır. Korona virüs pandemi nedeni ile yaranan ulaşım sorunu ve etkinliklerin çevrimiçi gerçekleşmesinden dolayı festivali yerinde izleyip gözlem yapılamaması, sorulan soruların sadece yazılı olarak elde edilmesi de araştırmanın sınırlılıkları arasındadır.

1.6. Tanımlar

Araştırmada özel anlam taşıyan kavramlar aşağıda tanımlanmıştır.

Çevre belgesel filmleri: Çevre konusunu ele alan aktivist tutumlu gerçek kanıtlara dayalı belgesel filmlerdir.

Topluluk oluşturma: Ortak değerlere sahip bireylerin oluşturulan kamusal alanda bir araya gelmesidir.

2. BELGESEL SİNEMA VE ÇEVRECİLİK

Bu bölüm belgesel sinema hakkında bilgi vermeyi amaçlıyor. Tarihsel açıdan belgesel sinemayı açıklamak ve belgesel filme dair düşüncelerle tanımlayarak çevreci yaklaşımın belgesel sinemada yer alması süreci, işleniş biçimi ve etkisine dair genel bakış sunmaktadır.

2.1. Belgesel Sinema

Belgesel sinemayla sinemanın tarihi aynı tarihte başlıyor. Sinemanın ilk örnekleri sadece gerçek hayattaki kesitleri gösteren görüntülerden oluşmaktadır. İlk kez Lumiere Kardeşler 13 Şubat 1896'te sinematograf 1895'te Paris'te Rue de Rennes'deki Société d'Encouragement Pour l'industrie Nationale'de (Ulusal Sanayii Destekleme Derneği) sinematograf oynatmış ve Lyon'daki Lumiere "*Fabrikasından işçilerin Çıkışı*" adlı filmi göstermiştir. Louis Lumiere anılarında, filmlerinin "yaşamı yansıtmak" amacı güttüğünü söyleyerek dünyanın dört bir yanına operatörler göndermiş, böylece belge niteliği taşıyan değişik ülkelerin görüntü, anıt, gelenek ve kişilerinden oluşan filmler ortaya çıkarmıştır (Teksoy, 2005, s. 31-34).

"Belgesel" in yaygın ve yerleşik tanımını İngiliz yönetmen John Grierson 1926 yılında, Robert Flaherty tarafından çekilmiş olan *Moana* (1925) üzerine yazmış olduğu bir incelemede bu tür ile ilgili "Gerçekliğe yaratıcı bir yaklaşımdır" tanımını getirmiştir (Clarke, 2012, s. 120).

Belgesel film içinde yaşanan dünyayı temsil eden, kurgusal olmayan sinema türüdür. Belgesel filmler dünyayı anlamak için yeni bakış açısı sağlamaktadır. Tekrar eden sosyal sorunları, güncel olayları ve olası çözümleri ortaya koymaktadır. Belgesel film sosyal tarih ve insanların belleğine yeni boyut ekleyerek gözlemlenebilir bir dünyayla ilgilenmektedir (Nichols, 2001, s. 2).

Gerçekliği yakalayabilmek için, insanları haberleri olmadan filme almak gerekir. Sinema kendisine sonradan dahil edilen dekor, kostüm, oyuncu gibi tiyatroya özgü öğelerden arındırılmalı, yaşamı ve gerçekliği yansıtan bir araç olmalıdır. Belgesel film yapımında

teknik açıdan kameranın zamanla geliştirilmesi sinemaya hareketi getirerek gerçek hayattaki sınırsız alanından çıkarmaktadır (Teksoy, 2005, s. 502). Kameranın gerçek hayattaki sınırsız alanından yola çıkılarak Vertov'un "Zhizn' vrasplokh" yani "habersiz yakalanmış hayat" kavramı gizli kameraya atıfta bulunarak yorumlanmaktadır. Gizli kamera filme alınan eylemlere müdahale etmez ve sonuç olarak değiştiremez (Hicks, 2007, s. 23).

İngiliz yönetmen John Grierson'un "Belgesel gerçekliğe yaratıcı bir yaklaşımdır" tanımını üzerine Dziga Vertov "gerçekliği dönüştürmek için farklı pek çok açıdan yaklaşım" olduğunu ifade etmiştir (Clarke, 2012, s. 120). Nichols'a (2001, s. 30) göre belgesel gerçekliğin yeniden üretimi değil, zaten dünyanın bir temsilidir. Temsil edilen dünyanın yönleri tanıdık gelse bile, daha önce hiç karşılaşmamış olabilecek belirli bir dünya görüşünü temsil etmektedir. Belgesel filmler belgeselcileri harekete geçiren güç, her zaman dünyayı bu kadar karmaşık hale getiren konulara, insanlara, yerlere ve süreçlere ışık tutmaya yönelik istekli olduğundan diğer araçlardan farklıdır. Toplumsal değişimi teşvik etme açısından belgesel film, kitle düzeyinde değerleri geliştirmenin en etkili yollarından biri olmaya devam etmektedir (McLane, 2012, s. 364). Belgesel filmlerde seçilen anlatı tarzı bu değişime yöneliktir. Belgesel sinemayı tür olarak farklı kılan, konusu, amacı, prodüksiyonu, tekniği ve izleyiciye önerdiği deneyimdir. Konu olarak genelden farklı ve genelin ilgilendiği güncel durumları ele almaktadır. Belgesel filmin formu konunun amacına ve yaklaşıma göre şekil almaktadır. Mekan, olaylar ve insanlar güncel olduğu için kurgu, geleneksel dramaturjik form ve oyuncu kullanımını gerektirmez. Fonksiyonellik açısından izleyiciyi harekete geçirecek tutum elde etmesini amaçlamaktadır (Ellis, 1989, s. 2-4).

Belgesel film yapımı toplumsal işlevi yerine getirdiğinden dolayı izleyiciler belgesel filmin belirli estetik nitelikleri kabulü için şartlandırılmıştır. Konunun öne çıktığı bu filmlerde kurgu film teknikleriyle kurgulanmış ancak mükemmel görüntü kalitesi, ses veya kurgu tekniklerine sahip olmadığı için belgesel film izleyiciler tarafından kabul edilse de bu durum belgesel filmlerde zamanla estetik açıdan çirkin görüntülerin giderek daha baskın hale gelmesiyle sonuçlanmıştır. En iyi belgeseller, tıpkı en iyi kurmaca filmler gibi, üst düzey beceriyi öykü ve duyguyla birleştirmeyi başarmaktadır (McLane, 2012, s. 367). Teknik meselelerin önemsenmemesinin esas sebebi izleyiciler, kendilerine katma değer sağlayan hikayeleri sevmesidir. Başka hiçbir yerde bulamayacakları, güvenebilecekleri ve hayatları

üzerinde onlara güç veren bilgiler siyaset, finans ya da evlerinde kullandıkları ürünler hakkında olabilir. Önemli olan, bu konularda söylenenler yüzünden hayatlarının değişebilmesidir (Hunter, 2011, s. 10). Belgesel filmlerin en büyük artısı genelde ele aldığı konuları alanında uzman kişilerle araştırmasıdır. Belgeseldeki üslup, kısmen yönetmenin dünyaya bakış açısından kaynaklanmaktadır. Belgesel filmler bizi argümanlarının veya bakış açısının gücüyle ikna etmeye çalışmıştır (Bill Nichols, 2001, s. 43).

Sosyal problemlere odaklanan belgesel filmler sorunu örnekleyen veya açıklayan tipik olarak araştırmacı veya sorun odaklı bir yaklaşım sergilemektedirler. Bu yaklaşım, belgesel film yapımcılarının ilk deneyimlerinden ve gazetecilerin geleneklerinden doğmakta, toplumsal olarak etkili bir yöntemdir (Aufderheide, 2007, s. 56).

Daha çok izleyici elde etmek amaçlı yönetmen zanaatkâr düzeyine indirgenir. Bir başka açıdan nicelik ön plana çıkarılarak yönetmeni yaratıcı konuma koymaktadır. Belgesel sinemayı diğer sinema türlerinden ayıran birincil amacının kâr etmek olmamasıdır ve bu özellik belgesel sinemacıların dilini de etkilemektedir. 1990 ve 2000’li yıllar sonrasında belgesel sinemacıların çevre, kimlik, inanç, yakın tarih, cinsiyet, insan hakları, kadın hakları gibi konulara yöneldiği görülmektedir (Aytekin, 2017, s. 44-47).

2.2. Çevrecilik Akımı

Çevreciliğin düşünsel dayanağı doğa üzerinde çevrecilik söylemleri insan-merkezli (antroposentrik), bakışın insan dışındaki doğanın da bu yüzden insanlığa hizmet etmek dışında hiçbir amacının olmadığı inancı, ekoloji-merkezcilik, insan varoluşunu ekosistemin varoluşuyla ilişkilendirmek ve teknoloji-merkezli eleştirileri, bir makine gibi çalışan ve serbestçe müdahale edilebilir doğa algısını kapsamaktadır. Ekoloji-merkezli çevrecilik düşüncesi son yıllarda hızla yayılmaktadır (Öztürk, 2017, s. 443-444).

Çevreci hareketlerde birinci aşama “bilimsel çevrecilik hareketi” biyolog Ernst Heackle tarafından 1876 yılında Ekoloji biliminin ortaya çıkmasıyla başlamıştır. İkinci aşamada çevreci hareket 1968 olaylarıyla “toplumsal bir hareket”, son aşamada ise 1979’lerde başlayarak “siyasal” bir oluşuma dönüşmüştür. Siyasi düşünce insanların sömürülmesi bitmedikçe çevre sömürüsünün devam edeceği yönündedir ve insan-doğa ilişkilerini merkeze almaktadır (Ceritli, 1998, s. 256). Ekonomik kalkınmanın, yağmur

ormanlarının yok edilmesi, okyanusların zehirlenmesi ve birçok canlı türünün hızla yok olması gibi olaylar göz ardı edilemez. Çevre konusu ozon tabakasının erozyonunun, küresel ısınmanın, nükleer enerji üretiminin çoğalmasının zararlı sonuçlarını ve motorlu taşıtların ve yol yapımının çevre, insan sağlığı ve vahşi yaşam üzerindeki etkisini içermektedir. İtalya'daki Seveso dioksin kimyasal tesisi felaketi (1976), Hindistan'daki Bhopal kimyasal tesis patlaması (1984) ve SSCB'deki Çernobil nükleer enerji patlaması (1986) gibi olağanüstü çevre felaketleri, çevresel endişeleri yoğunlaştırmıştır. 1980'ler ve 1990'lar boyunca art arda makaleler, kitaplar ve televizyon programları, ozon hasarına, türlerin yok olma oranlarına, kaynakların tükenmesine ve biyosfer kirliliğine yönelik kanıtlar yayınlanmıştır. İdeolojiler, Liberalizm, doğal dünyayı basitçe insan faaliyetleri için bir arka plan, Marksizm doğanı sömürülecek bir kaynak sunma eğiliminde olduğundan, ekolojistler için insanlar çok daha geniş bir doğal düzenin yalnızca bir parçasıdır (Harrison ve Boyd, 2018, s. 277). Türkiye'de çevrecilik kavramının konusunda 1970'li yıllardan itibaren örgütlenme ile birlikte, devlet organizasyonunda da adımlar atılmıştır. Fabrika üretimlerinin çevreye verdiği zarar, fabrikaların yarattığı tahribatın tarımsal üretime etki etmesine karşı protestolar yapılmıştır. Türkiye'de 1972'de başbakanlık bünyesinde Çevre Araştırma Birimi oluşturulmuş, 1983 yılında bir Çevre Bakanlığı kurulmuştur. Çevrecilik fikri önce çevre hareketinin ürettiği eylemlerle, daha sonra oluşan vakıf ve dernekler aracılığıyla yaygınlaşmıştır (Öztürk, 2017, s.448).

Yeşil kriterlerin ekonomiye genel olarak uygulanması, sürdürülebilir bir sistem kurmak amacıyla enerji ve yenilenemeyen kaynakların tüketimini azaltmaya odaklanılmaktadır. Yeşiller bu 'sürdürülebilir' sistemin bir parçası olarak, ticareti azaltma ve çevresel maliyetlerini azaltmak için yerelleştirilmiş üretime teşvik etme eğilimindedir. Kirliliğin ve tüketimin azaltılması ve daha adil bir servet dağılımı etrafında inşa edilen yeni sosyal ve politik değerler önceliklidir (Harrison ve Boyd, 2018, s. 286).

2.3. Çevre Belgesel Filmleri

Bazı belgesel filmler bize dünyanın farklı yönlerini açıklamak için yola çıkmaktadır. Sorunları analiz eder ve çözümler önerir. Belgesel filmler insanları dünyanın farklı yönlerini tam olarak anlamaya davet etmektedir. Gözlemler, betimlemeler ve sunumları aracılığıyla

dünyanın çeşitli yönlerine ilişkin anlayışı zenginleştirmeye çalışmaktadır (Nichols, 2001, s. 165).

Çevre belgesel filmleri de 1960'ların başlarında modern çevreciliğin yükselişiyle birlikte, “ana akım” haline gelmiştir. Ana akım çevrecilikte, çevre sorunlarına geçici, teknik çözümler sağlamak için ekonomistlerin, mühendislerin ve bilim adamlarının uzman bilgisine başvurulur. Politik olmaktan çok teknik olarak tanımlanan çevre sorunları, devlet ve özel şirketler tarafından yönetilen mevcut kapitalist sistem içinde çözülebilir olarak görülmektedir (Ingram, 2000).

Murray ve Heumann (2009, s. 19- 20), 1896 yılında çekilen Lumière Kardeşler'in, “*Oil Wells of Baku: Close View*” adlı filminin Bertrand Tavernier tarafından “şimdiye kadar çekilmiş ilk ekolojik film olabileceği” iddiasından söz etmiştir. Filmdeki yanan petrol kuyularının görüntüleri ekoeleştirel bir bakış açısıyla gösterildiği düşünülmektedir. Kamill Serf tarafından sabit bir kamerayla çekilen bu otuz altı saniyelik "görüntü", Azerbaycan'ın Bakü kentinde yanan petrol kuyularından çıkan devasa alevleri ve siyah dumanı gösteriyor. Görünüşte çevresel felaketin kesin işaretleri, çerçevedeki petrol kuyuları, merkezi kuyunun önünde hareket eden minyatür insan figürü çekimi, hem yüksek kulelerin hem de yükselen alevlerin ve çerçevenin sağ tarafından uzakta kararan dumanın gücü vurgulanmıştır.

Pare Lorentz'in “*The Plow That Broke the Plains*” (1936) ve 1938 Venedik Film Festivali'nde En İyi Belgesel Film Ödülünü kazanan “*The River*” (1937) belgesel filmlerinde, çevre meselelerini yeni ve daha eleştirel bir perspektiften ele alınmıştır. 1980'lerde çevre konulu belgesel filmler genellikle nükleer radyasyon ve atıkların etkisi ve tehlikelerine odaklanıyorsa (Musser, 2005, s. 50), 2000 lerden itibaren çevre belgesel filmleri, iklim değişikliği ve biyolojik çeşitlilik gibi iki temaya odaklanmaktaydı. Yerel kaygıları yansıtan bu belgesel filmler düşük bütçeli, bazen sosyal veya bilimsel bir projenin bütçesinin bir parçası olarak bazen de aktivizme katılımı teşvik etmek için aktivist bağlamlarda yapılır ve gösterilir. Bazı çevre belgesel filmleri, film festivallerinde ödüller kazanarak, genel sinema yayınına girer ve televizyon aracılığıyla ulusal ve uluslararası alanda daha görünür hale gelir (Hughes,2014, s. 30-31).

Nichols (2001) belgesel filmin toplumsal aidiyet veya topluluk biçimlerini oluşturan veya bunlara karşı çıkan değerlere ve inançlara somut bir ifade kazandırmaya yardımcı olduğunu savunmuştur. Dışlanmış grupların “kimlik siyaseti” ile bağlantılı olarak, belgesel filmin sesi, baskın değerler ve inançlar altında görmezden gelinen veya bastırılan kültürlere ve tarihlere unutulmazlık kazandırmaktadır (Nichols, 2001, s. 153). Altmışlı yılların ortalarından itibaren büyük ölçüde eğitilmiş yönetmenler, teknik uzmanlık gerektiren filmlerde temaları işlemenin yollarını öğrenmiştir. Yönetmenlerin kimliklerini şekillendiren sosyal meseleler; eşcinsel hakları, siyah güç, feminizm, Vietnam Savaşı, manevi aydınlanma, çevrecilik, uyuşturucu kullanımı ve gençlik kültürü yaşam için yeni zemin oluşturmuştur. İyi belgeseller üretmek için finansman, ortak çalışma, planlama, izleyici geliştirme ve birçok zanaat ve beceride ustalık gerektirmekteydi (McLane, 2012, s. 267). Çevresel belgesel film için farklı bir kimliğin oluşturulması, tamamen yeni bir şeyin ortaya çıkması, değişim, yeniden formülasyon gerektirir. Böyle bir ortaya çıkış, belgesel film ile olduğu kadar çevre hareketindeki gelişmelerle de bağlantılıdır (Musser, 2005, s. 50). Sorunları çözmek için teknoloji gelişimi, görsel-işitsel medya ve çevresel aktivizm arasında daha rahat bir ilişki olasılığı sunmaktadır. Medya üretiminin dijitalleşmesi ile internette sosyal ağ oluşturma olasılığı çevre belgesel filmlerinin ve aktivist eğilimlerin yaygınlaşmasında rol oynamaktadır (Hughes, 2014, s. 38).

2.4. Çevre Belgesel Filmlerinde Anlatı

Ekosinemada nostalji anlatım yaygın görülmektedir. Etimolojik düzeyde "nostalji" Yunanca ev anlamına gelen "eko" kelimesiyle uyum sağlar. Nostaljinin çağrıştırdığı zamanı ve yeri “ideal bir yuva” olarak tanımlarsak sinema, izleyicilerin belirli kahramanlar ve olay örgüleriyle etkileşime girmesine yardımcı olmak için genellikle pastoral anlatıyı çağrıştırmaktadır. Pastoral anlatımla sanayileşmiş kentsel hayattan kaçışı sağlamak için eko-nostalji kullanılmaktadır. Daha yakın zamanlarda, yirmi birinci yüzyılın başında Al Gore, ünlü iklim değişikliği belgeseli “*An Inconvenient Truth*” da pastoral anlatıyı eko-nostalji olarak kullanmıştır (Özdemirci ve Monani, 2016, s. 50-51).

Ekosinema, çevre konusuna odaklanan kurmaca ve belgesel filmlerine ait edilen isimdir. Çevre sorunları, küreselleşmenin yarattığı eşitsizliğin yalnızca çok görünür bir

örneğidir. Çağdaş Hollywood sinemasında çevre, insan tüketimi için sömürgeleştiren, insan ihtiyaçlarına hizmet eden bir nesne olarak gösterilir. Bu filmler, uluslararası medyada yaygın pazarlama standardı olarak ekolojik alanda meraklı izleyicilere hitap etmektedir. İklim değişikliği günlük hayatta henüz hayati travmalar yaratmasa da çevre belgesellerinde yer alan insanlar ekolojik olaylar ve gelişme nedeniyle travma deneyimi yaşamaktadır (Musser, 2005, s. 48). Filmlerde yaklaşan eko-felaketler çevre konularına duyarlı izleyici kitlesine hitap ederek eko-katarsis yaratmaktadır. Ana akım ekosinema, şu anda popüler ve kabul edilen çevre farkındalık kavramlarından, yeşil düşünmek ve hareket etmek için yaygın baskıdan yararlanmaktadır (Kääpä ve Gustafsson, 2013, s. 22).

Çevresel iletişimin bir tanımı, çevresel konular, su kirliliği, ormanlar, iklim değişikliği ve daha fazlası hakkında "konuşmak" olarak tanımlanmaktadır. Çevresel iletişim pragmatikliği, bilgilendirme, talep etme, vaat, eğitime, uyarma, ikna gibi bir amaç ileten , kuruculuğu, anlamı, değerleri, ilişkileri şekillendiren ve müzakere eden sözlü ve sözlü olmayan etkileşim biçimlerinden oluşmaktadır. Kurucu iletişim belirli bir bakış açısını davet etmekte, belirli inançları ve duyguları uyandırır başkalarıyla belirli ilişki kurma yollarını teşvik eder ve böylece bizi harekete geçirebilecek elle tutulur duygular yaratmaktadır (Pezzullo ve Cox, 2018, s. 35-36). Çevre belgesellerinin amacı sinemayı kullanarak çevreye duyarlı kitleyi eğitmektir. Çevre belgesel film yapımı, ekolojik sorunları paradigmatik yollarla çözmeyi amaçlamaktadır. Bu tür belgesellerin konusu bilim camiasını, aktivist topluluğu, kavramsal sanatçıları, belgesel film yapımcılığını, tüketicileri, hükümet ve şirketleri kapsamaktadır (Hughes,2014, s. 8). Filmler, inşa edilmiş yerleşim yerleri ve çevre arasındaki etkileşimleri vurgulayarak, insanlığın doğa anlayışını tasvir etmek için bir yaklaşım önermektedir. Dikkatli bir şekilde ifade edilmiş, hipnotik seslendirme, tasarlanan diyaloglar ve doğal ışıkla meditatif bir yaklaşım kullanan filmler, eko-eleştirel içeriklerinde genellikle daha açıktırlar (Kääpä, 2014, s. 217). Maricondi (2010'dan aktaran Soles and Chui, 2016, s. 18) ekoeleştirel sinemayı incelerken çevreci film ile ekosinema arasında net bir ayırım yapmıştır. Çevreci film belirli bir çevresel veya politik gündemden oluşur ve "kültürün temel insan merkezli altyapısına meydan okumak yerine onaylayan" çevre koruma ve sürdürülebilirlik yanlısı bir perspektif sunma eğilimindedir. "Ekosinema", çeşitli yaklaşımlarla ekolojik ve çevresel konulara ilişkin algılarımızı geliştirebilecek eğitici,

harekete geçirecek aktivist film yelpazesini kapsamaktadır. Bununla birlikte, genellikle insan hakları ve aktivist filmlerin çekildiği zorlu üretim koşulları nedeniyle, teknik kalitelerinin ana akım endüstrinin beklenen standardına göre genellikle zayıf olarak düşünüldüğünü de dikkate almak önemlidir. Bu, bazı hikayelerin büyük satış noktalarında anlatılmasını veya dağıtılmasını bile engelleyebilmektedir. Son birkaç yılda yayınlanan belgeseller, devrimci imajını yeniden tanımlayarak, insan hakları aktivistlerinin farkındalık yaratmasına yardımcı olmaktadır. Belgesel filmler, mitingler, eğitimler ve akademik ve akademik olmayan yazılı çalışmaların yanı sıra insan hakları konularında farkındalık yaratmak için önemlidir. Gerçekten de belgesel filmler zengin bir bilgi sunar ve düzgün bir şekilde dağıtılsa geniş kitlelere ulaşabilmektedir (Cunha ve Silva, 2018).

Nichols (2001, s. 166-167), sosyal konulu belgesellerde film yapımcısı yönetmenin retoriğine güvenerek, sosyal konulara ilgili olduğunda etkileşime girdiğini savunmaktadır. Bu tür belgesel filmlerde biçim içerikten sonra gelir ve nesnelliği, bilgiyi, tarihsel olayların kalıcı önemini vurgulamakta, kamu sorunlarını bilme hakkı tanımaktadır. Kavramlara veya konulara kıyasla karakterlere minimum psikolojik derinlik vardır. Karakterler kurban kısmında yer almaya eğilim göstermektedir. Doğrudan ve açıkça belirtilen konuya, soruna dikkat çekmeye çalışmaktadır. Belgeseller sıklıkla sorun ve çözüm yapısına sahiptir.

2.5. Çevre Belgesellerinin Etkisi

Bilgi çevresel boyutta davranış değişikliğine yol açmaz ve bir birey küresel ısınma hakkında ne kadar bilgili olursa, problemden kişisel olarak o kadar az sorumlu hissetmektedir. Bazı araştırma bulguları, çevre sorunlarının medyada ne kadar aktif bir şekilde duyurulduğunu, insanların o kadar bilgili olduğunu ve bireylerin bu konuda daha az endişe duyduğunu düşündürmektedir. Bazı durumlarda, insanlar tekrar tekrar maruz kalma nedeniyle bir soruna karşı duyarsızlaşmaktadır. Bazı yapılan anketler sonucu çevre belgesellerinin kısa bir süre için etkili olduğu ve izleyen insanların davranışlarında olumlu değişime yol açtığı, harekete geçme duygusunu tetiklediği ortaya çıkmaktadır (Janpol ve Dilts., 2016).

Var olanı temsil etmenin, yansıtmanın ötesinde, belgesel gerçekliği üretebilir, retorik işlevler yerine getirir ve böylece inançları, eylemleri, olayları ve siyaseti etkileyebilir.

Amaçlarından biri, toplumun mevcut durumu hakkında farkındalık yaratmak ve böylece onun algısını değiştirmektir. Belgeseller toplumsal ve politik meseleleri eleştirel bir şekilde ele aldığıında, bu eleştiri, izleyicileri filmin önerdiği toplumsal değişimin potansiyelleri ve mekanizmaları yönünde etkiler. Bu tür belgeseller, sadece geçmişe ve bugüne atıfta bulunmak yerine, geleceğe de dikkat çekme ayrıcalığına sahiptir (Spiegel vd., 2020, s. 138).

Belgesel filmin izleyicinin hayal gücüne göre hareket etme ve ideal olarak politik eyleme ilham verme potansiyeline atıfta bulunarak "ütöpik potansiyel" terimini kullanmak mümkündür. Ayrıca, yapım belirli bir okumayı amaçlarken, bir filmin anlamının ancak izleyicinin kişisel bilgisi ve bireysel tutumlarıyla bağlantılı olarak alımlama durumunda ortaya çıktığını belirtmek gerekir. Göndericinin iletmek istediği mesaj, otomatik olarak kodlanamaz ve daha sonra alıcı tarafından otomatik olarak çözülemez. Bunun yerine, gönderenin sözü yalnızca alıcının bilişsel algısını değiştirir ve alıcı, bu değişiklik temelinde, göndericinin iletmek istediği iddia edilen mesajı çıkarmaktadır (Buckland, 2000, s. 78).

Semio-pragmatik film teorisi filmin belirli bir sosyal alanda yönetmen ve izleyici arasında oluşturulan etkileşiminin önceden belirlenmiş ve hatasız iletişim alanları içinde nasıl işlendiğini anlatmaktadır. Herhangi bir sosyal girişimin kapasitesi, kuruluşun hedeflenen toplulukla olan ilişkisi aracılığıyla ortaya çıkmaktadır (Richards, 2016, s. 109).

Belgeseller artık geleneksel olarak yalnızca resmi olmayan öğrenme ve eğlence amaçlı pasif bir deneyim olarak değil, giderek artan sıklıkta, tartışmayı ateşlemek, politikayı şekillendirmek, kamuoyu ve eylemci ağları oluşturmak için daha büyük bir çabanın parçası olarak kabul ediliyor. Belgesel film festivalleri, yerel bir topluluk içindeki farklılıklar arasında olduğu kadar ülke ve dünyanın her yerinden insanlarla arasında köprü görevi görmektedir (Roy, 2016, s. 78).

3. BELGESEL FİLM FESTİVALLERİNDE ÇEVRECİLİK VE TOPLULUK OLUŞTURMA

Bu bölüm belgesel topluluk festivali kapsamında çevre belgesel film festivali hakkında bilgi vermeyi amaçlıyor. Festival kavramını açıklamak ve film festivallerini tarihi, çevre konusunun festivalde konu edilmesi ve etkisine dair genel bakış sunmaktadır.

3.1. Festival Kavramı

Festival, hemen hemen tüm kültürlerde karşılaşılan bir olay, bir fenomendir. Latince festivalin anlamı “festum” ve “ferium” kelimeleriyle alakalıdır. Biri “halk sevinci ve neşesi”, diğeri tanrıları onurlandırmak adına işten uzaklaşmak anlamındadır. Festival günlerinde tüm topluluk bir araya gelerek eğlenir ve kutsal günler olarak daha derin bir manevi dünyaya dalması içindir (Falassi, 1987). Festivallerin turizm, kültürel, ekonomik ve sosyal tarafı vardır. Yerel festivallerin turizme katkısı olduğu kadar, kültürel ve sosyal alanı da etkilemektedir. Bir yandan, yerel kültürel geleneklerin korunmasına ve yayılmasına yardımcı olabilir (Felsenstein ve Fleischer, 2003, s. 386). Green (1997, s. 296), sosyal bilimler için festivali bir topluluğun tüm üyelerini doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen ve toplum üyeleri tarafından paylaşılan ve sosyal kimliklerinin temeli olan değerleri, ideolojiyi ve dünya görüşünü açıkça veya dolaylı olarak gösteren, çok çeşitli ritüel biçim ve olaylardan oluşan periyodik bir kutlama olarak tanımlanmaktadır. Falassi (1987), festivalin sosyal işlevinin, bir topluluğun ideolojisi için sosyal kimlik, tarihsel devamlılık ve fiziksel hayatta kalma gibi temel değerlerle yakından ilişkili olduğunu savunmuştur.

Smith’e (1972’den aktaran İmirgi, 2005) göre festivallerin sosyal işlevi genel katılımın olduğu durumlarda festivalin topluluk üyelerinin bir araya gelmesidir. Festivallerde birey toplulukla ilişki kurarak kendini tanımlamaktadır. Festival sosyal bağlılığı arttırarak bireyin topluma entegrasyonunu sağlamaktadır. Etkileşim güçlü olursa festival her yıl tekrardan yapılır. Bundan ziyade festivaller modern ülkelerde belirli ideolojilerin pekiştirilmesi için araç olarak kullanılmaktadır. Festivalin insanların kabul görmesi, onurlandırılması ve refahı etkileme, gelecek döneme yön verme gibi işlevleri vardır. Festivaller halka açık, önceden tasarlanmış, idealist hedefe de yönelebilir ya da toplumda var olan değeri vurgulayan temaya

sahiptir. Kutlama sürecinde yer alan sanatsal performanslar festivali diğer etkinliklerden ayırmaktadır (Vliet, 2019, s. 9).

3.1.1. Festivallerin özellikleri

Hary Van Vliet (2019, s. 5-7), festivallerin ortak özelliklerini 5 başlık altında toplamıştır. İlk olarak festivaller belirli bir kamusal alanla ilişkilidir. Festivaller genellikle açık alanda deneyimlenmekte ve zaman geçtikçe yerin kendisiyle duygusal ve sembolik olarak ilişkilendirilmektedir. Halka açık gibi görülsede erişilebilirlik fiyatlandırma politikalarına göre değişmektedir. Festivallerin ikinci bir özelliği, belirli bir zaman diliminde gerçekleştirilmesidir. Üçüncü özelliği, planlanmış ve organize edilmiş etkinlikleri içermesidir. Büyük insan gruplarını içerdiği için plan, iş bölümü ve koordinasyona ihtiyaç duymaktadır. Dördüncü özellik olarak katılımcılara benzersiz bir deneyim kazandırmasıdır. Festivaller kendi aralarında farklılaşmayı hedefleyerek program tasarımlarını ona göre düzenlemektedir. Son bir özellik olarak, festivaller, oyun ve performanslarla günlük olmayan durumları ve eylemleri içermektedir. Festival sadece belirli bir alanı dönüştürmekle kalmaz, aynı zamanda o alandaki insanların eylemlerini de dönüştürmektedir. Amaca yönelik etkinliklerin yapıldığı, istisnai, günlük yaşamın rutininden ve aynı anlama gelen iş ahlakından belirgin şekilde farklı olmak festival için şarttır (Mueller, 1977, s. 115).

Sanayi dönemi sonrası geleneksel endüstriler yetmişlerin sonlarında ve seksenlerde gerileme ile karşı karşıya kaldıktan sonra hizmet ekonomisinin yükselişiyle birlikte, kültürün kalkınma aracı olarak kullanılabileceğine dair bir inanç şehirler kendilerini yeniden keşfetmek adına kültür endüstrilerine yönelmiştir (Jepson ve Stewart, 2009, s. 24). Genel olarak kültürel etkinliklerin ve özellikle de film festivallerinin şehir markalaşması için önemli hale gelmektedir. Festivaller bağımsız filmlerin yapımını, dağıtımını ve alımını yönetmekte, küresel Hollywood ağına bağlı olmayan tüm sinema biçimlerini elinde tutmaktadır. Festival döngüsü aynı zamanda küresel bir platform, pazar, kültürel bir vitrin, rekabetçi bir ortam oluşturmaktadır (Elsaesser, 2005, s. 88).

“Film festivallerini yeni üretilere katkı sağlamaları açısından incelediğimizde iki tür film festivali karşımıza çıkmaktadır:

1. Sosyal etkileşimin üst düzeyde olduğu, sektörün ileri gelenleri ve genç sinemacıları bir araya getiren, bilgi alışverişinin üst düzeyde olduğu, paneller söyleşiler ve atölye çalışmalarının

yapıldığı ve bünyesinde gerçekleştirdiği yarışmada ödül olarak para, ekipman ya da direkt olarak yapım desteği sağlayan festivaller

2. Sosyal etkileşimin üst düzeyde olduğu, sektörün ileri gelenleri ve genç sinemacıları bir araya getiren, bilgi alışverişinin üst düzeyde olduğu paneller söyleşiler ve atölye çalışmalarının yapıldığı, bünyesinde gerçekleştirilen yarışmalar sonucunda sadece plaket ve ödül heykelciği veren film festivalleri” (Erkin, 2022, s. 158).

3.1.2. Film festivalleri

Her toplumun kendi kültürüne özgü her yıl kutlanan bir olgusu, ritüelleri, etkinlikleri insanlara farklılıklara saygı ve empati ile bağlanabilecekleri bir alan sağlamak, daha fazla demokratik katılıma katkıda bulunmaktadır. İnsanlar filmlere ve film festivallerine boş zaman değerlendirmesi olarak yaklaşmakta, bu da onların daha açık ve alıcı olmalarını sağlamaktadır. Belgesel film festivalleri, insanlara keşif ve diyalogu destekleyen bir atmosferde yeni bilgiler alma şansını tanımaktadır (Roy, 2016, s. 78). Kültürel kutlamalar ve film ödül törenleri festival formu olarak konumlandırılmakta, film festivalleri, yalnızca bir kitle aracı olarak değil, aynı zamanda daha geniş bir küresel çerçevede katılım sağlayarak sinema kutlamalarını temsil etmektedir (Wong, 2011, s. 29). Film festivallerinin "alternatif bir dağıtım ağı" olarak var olduğuna dair genel bir anlayış var gibi görünse de izleyicilere, ortak bir alanda gösterilen, ticari olarak gösterime uygunsuz nitelendirilen filmlerin keyfini çıkarma fırsatı sunmaktadır (Chan, 2011, s. 253). Festivaller çok sayıda farklı sanat, iş, politika, seyirci ve mekân yapılarını bir araya getirerek en yeni film yapımlarının sunulduğu bir kurum olarak kabul edilmelidir. Aslında festivaller, yönetmenler ve filmler arasında özel bir ilişki sağlamaktadır. Festival bağlamında filmleri auteur filmlerden ayırmak zordur. Uyumlu çabalarla, yönetmenler ve festivaller, ticari kaygıların aracılık ettiği, filmin somutlaştırdığı simbiyotik bir ilişki içinde gelişmektedir. Festival filmleri genelde ana akım sinema filmi değil, ciddi gündeme vurgu yapan açık uçlu hikayesi olan, günlük hayata bağlı star kavramından uzak, anlatıyı reddederek genellikle belirli kitle türlerini ve izleyici beklentilerini tanımlayan belirli okuma alışkanlıklarının reddedilmesine yol açan, tartışmalı konuları ele alan, filmlerdir (Wong, 2011, s. 68-87). Film festivalinin amacı, Hollywood'un hegemonyası dışında bağımsız filmlerin tanıtımına ve dağıtımına yardımcı olmaktır. Film festivali, “ticari kaygılar birinci öncelik olmadığında filmlere izlenme fırsatı vermek için sahip olduğumuz en iyi sistemdir” (Richards, 2016, s. 241). Neredeyse başından beri film

kamusal deneyim olarak tasarlanmaktadır. İnsanların evde film izlerken dikkati dağılsa da, karanlık bir salonda yabancılarla oturmak dikkatini artırarak, seyircinin filmi izlediğini bildikleri için bir tür sorumluluk sağlamaktadır (Roy, 2016, s. 82).

Film festivalleri düzenlendiği kentlerle özdeşleşmiş sinema kültürünü yaygınlaştıran kültür aracıdır ve turizmi desteklemektedir. Cannes ve Venedik şehirleri festivali ile anılsa da önemli modern turizm şehirleridir. Film festivalleri sırasında turistlerin otelleri, sinemaları kullanması, günlük yemek ihtiyacı, eğlence sektörüne eğilim turizm endüstrisine bir katkı oluşturmaktadır (Wong, 2011, s. 39).

3.1.3. Film festival tarihi

Lumière kardeşler, 1895'te Boulevard des Capucines'deki Grand Café'nin bodrumundaki Hint Salonunda ilk halka açık gösterilerine ev sahipliği yaptıktan yaklaşık kırk yıl sonra film festivalleri ulusal ve uluslararası ölçekte bir yapım ve dağıtım sistemi olarak sinema alanına girmiştir. Film arşivleme ve korunması için kurulan enstitülerin ortaya çıkması film festival tarihi için önemlidir. 1930'lu yıllarda 3 önemli film koruma enstitüsü: Britanya Film Enstitüsü ve Arşiv bölümü 1933'te, Henri Langlois ve Paul-Auguste tarafından Harlé "Cinémathèque Française" 1936'da, Museum of Modern Art film kütüphanesini 1935 yılında Iris Barry tarafından kurulmuştur. Bu üç kurum, 1938'de Fédération Internationale des Archives du Film'in (FIAF) kurucu üyelerini oluşturmuştur (Wong, 2011, s. 31).

Film festivallerinin beşiği Avrupa olsa da, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünyanın diğer bölgelerine hızla yayılmıştır. En eski film festivali Venedik film festivali 1932 yılında Benito Mussolini'nin faşist hükümeti tarafından yalnızca İtalyan filmlerinin uluslararası gösterimini sağlamak, aynı zamanda milliyetçiliği meşrulaştırmak için kurmuştur. Berlin festivali de 1951'de Hitler sonrası Doğu Almanya'nın vitrini olarak ortaya çıkmıştır (Palis, 2015, s. 38). Savaştan sonraki yıllarda, Avrupa kendini sinema alanında yeniden inşa etmiş ve parçalanmış film endüstrilerini pekiştirmeye çalışmıştır. İlk yaratıldığı dönemlerden festivaller belirli bir ideolojinin yaygınlaştırılması görevini üstlenmektedir. 1960'lara gelindiğinde film festivalleri Avrupa ve gelişmiş ülkelerin egemen olduğu festival döngüsü ortaya çıkmıştır. Sonrasında Avrupa dışına yayılan film festival kültürü 1980 yılından

itibaren yaratılan küçük festivallerin sayesinde temel değişimlere uğramaktadır. Benzer şekilde, tematik festivaller belirli konulara: insan hakları, kadın hakları, LGBTQ sorunları ve ekoloji alanlarına odaklanmaktadır. Bu tür festivaller belli grupların çıkarları yönünde geliştirilmektedir. Her festivalin kendine özgü filmlerin başarısını etkileyen izleyici kitlesi vardır (Wong 2011, s. 46-54).

Festivallerin ortaya çıkması egemen sinema endüstrisi dışında yönetmen sinemasının gelişmesi ile alakalıdır. Ticari kaygılarla üretilmeyen filmler festivaller tarafından da desteklenerek sürekliliğini sağlanılmaktadır. Festivaller 2. Dünya Savaşı'ndan hemen önce ortaya çıkmıştır. Sonradan ulusçuluk kültürel politikaları ve Hollywood karşısında varlık kazanma isteğinden, sanat filmlerini desteklemeyi amaçlayan bir sistem olarak varlığını sürdürmüştür (Çelik, 2012, s. 243-244). 1950 lere kadar festivaller A ve B kategoriler olarak ayrılmıştır. A kategoride Moskova, Karlov ve San Sebastian, B-kategori festivaller genelde Aralık, Adriyatik ve Fransız Atlantik kıyısında yer almaktadır. Sonraki yıllarda festivallerde radikal değişiklikler yapılmış, film yapımcıları için yeni bölümler, paneller eklenmiştir (Elsaesser, 2005, s. 90). Avrupa'da İkinci Dünya savaşından sonra kültürel yenilenme amacıyla festivaller artarak ulusal endüstrilere yatırım milliyetçi bağlamda değil, o dönem sinemayı ele geçiren Hollywood sistemine karşın yerel sinema endüstrisinin kalkınmasını desteklemeye yönelik hareket etmiştir. 1970'ler ve 1980'lerde festivaller sanat sinemasını, auteur sinemasını savunmaya ve "yenilik, özgünlük ve güncellik" gibi kriterler temelinde seçilen "yeni dalgaları" keşfetmeye yönelmiştir (Bosma, 2015, s.79). Fransız Yeni Dalgası yeni tematik festival türünün temelini oluşturur. Bununla birlikte, festival programlaması auteur teorisi ile sınırlı değil, aynı zamanda yeni bir izleyici kitlesi, sinemaseverlerin yaratılmasıyla da alakalıdır (Valck, 2007, s. 165). 1980'lerde kurumsallaşma başlamış, bu dönemde film festivalleri yeni izleyiciler ve film endüstrisine destek için platformlar sunacak şekilde genişletilmiştir. Yeni bir "festival filmi" türü ortaya çıkmıştır (Bosma, 2015, s. 79). 1970'lerde değişen siyasi iklimden dolayı büyük Avrupa festivallerinin seçim prosedürlerinde, bireysel sanatsal başarıları içerecek şekilde alışılmadık sinema kültürlerinden, "Üçüncü Dünya" ülkelerindeki devrimlerden doğan filmlere doğru ilgi artmıştır. Günümüzde bu ironik bir şekilde, uluslararası döngüdeki festivallerin "Üçüncü Dünya" filmlerinin en iyilerinin büyük Avrupa festivallerinde gösterime girebileceği anlamına gelmektedir (Chan,2011, s. 259). 1970'lerden 1990'lara kadar çoğu festival Avrupa-

Amerika "Batı dünyasına" aitken, Batı dışı festivalleri ancak 2000'lerden beri görünmeye başlamıştır (Vallejo ve Peirano, 2017, s. 31). 1990 ve 2000 yıllarında özellikle belgesel film festivalleri Doğu Avrupa, Sovyetler, Balkanlar, Kıbrıs, Yunanistan ve Türkiye'de çoğalması spesifik temalı festivallerin ve filmlerin çoğalmasıyla ilgilidir. Aynı zamanda 3. model kar amacı gütmeyen kültürel organizasyonların gelişmesiyle, son dönemlerde festival devresinde geliştirilmekte olan film senaryolarına yatırımcı çekmek amaçlı, fon temsilcileri ve dağıtıcılar önünde proje sunumları gibi forumlar düzenlenmektedir. Bu organizasyonlar yaratılan spesifik konulu festivallerin sürekliliğini sağlamaktadır (Bosma, 2015, s.71).

Günümüzde festivaller medya ve enstitülerle birleştiği kadar sanal dünyada da web siteleri, sosyal medya kullanarak varlığını sürdürmekte ve özel konulu lokal festival etkinlikleri genişlendirmektedir (Wong, 2011, s. 64). T. Elseassere'e (2005, s. 84-89) göre Avrupa'da uluslararası film festival devresi film sanayisinde, kültüründe güçlü bir ağ haline gelmektedir. Aynı zamanda kültürel turizm, mevsimlik etkinlik konusunda şehirlerin birbiriyle yarışmasına sebep olmaktadır. Aristokrat müşterilerini kaybeden ve şimdi genellikle yoğun turizm sezonundan hemen önce veya sonra bir film festivaline ev sahipliği yapan Venedik, Cannes, Locarno, Karlovy Vary ve San Sebastian, sezon dışı açık festival yerleridir. Tabii ki, festivaller belli bir dönem siyasi amaçlara hizmet etmiştir. Soğuk savaş sırasında Berlin film festivali gibi bazı festivaller açık politik amaçlı düzenlenerek batı kültürünü sergilemek, karşı taraf, Sovyetleri kışkırtmayı hedeflemiştir Leipzig'deki belgesel festivali ise Doğu Avrupa, Küba ve Latin Amerika'dan filmlerin yer aldığı Doğu Almanya'nın karşı hamlesi olarak bilinmektedir. Anti-faşist, anti-emperyalist mücadelede "sosyalist" film cephesini pekiştirmek için Batılı ülkelerden solcu film yapımcıları davet etmiştir. Küçük şehirlere götürülen diğer film festivalleri şehrin imajını değiştirmekte ve kültür başkenti olmak için kendini ve amaçlarını yeniden tasarlamaya eğilim göstermektedir.

Film festivalleri, yeni ulusal dalgaların keşfedilebileceği, küresel film piyasaları üzerinde önemli bir etkiye sahip olan platformlar gibi görülmektedir. Festival çevresinin beğenisi, ödüller, Batılı olmayan film yapımcılarını kariyerlerinde etkiler ve potansiyel olarak onları bölgelerine göre değil de festival çevreleri için üretmeye yönelmektedir (Loist ve Valck, 2009, s. 91).

Belgesel film festivallerinin organizatörleri, alternatif bilgi ve bakış açıları sağlamak, tercih edilen gelecekler için alternatifler sunmada çok önemli bir rol oynamaktadır. Film

festivalleri, kısmen halka açık ortamlarda film izlemenin, aynı görüntülere tanık olmanın ve bazen de hikayelere tepki vermenin sosyal doğası gereği, toplumsal deneyimlerdir. Çevre, insan hakları ve uluslararası kalkınma grupları gibi belirli çıkar gruplarının bütünlüklerini korumalarına izin veren kültürel etkinliklerdir (Roy, 2016, s. 120). Visions du Réel, International Film Festival Nyon, 1969 yılından belgesele odaklanan ilk modern festivallerden biridir. Yirminci yüzyılda belgesel için diğer önemli festivaller Rotterdam, Hollanda ve ABD'de Margaret Mead Film Festivali idise, yirmi birinci yüzyılda Avrupa'daki en önemli belgesel festivali Amsterdam Uluslararası Belgesel Film Festivali'dir (McLane, 2012, s. 360).

3.2. Topluluk Festivali

Kentler kendilerini sosyal açıdan yeniden keşfetmek ve ekonomik kalkınma için kültürel endüstriye eğilim göstermektedir.

“Topluluk festivali, ortak bir temaya sahip olan ve belirli bir süre içinde sunulan bir dizi etkinliktir. Bir topluluk içinden geliştirilmiştir ve topluluğun temsil ettiği şeyi kutlamalı ve olumlu bir şekilde desteklemelidir. Topluluk festivalleri katılım ve bir kimlik duygusu yaratma ile ilgilidir. Bir topluluk sosyal refaha katkıda bulunması önemlidir” (Department of Culture, Arts and Leisure, 2015).

Mattessich ve Monsey (1997, s. 30) festivalleri topluluk oluşturmak amaçlı bir iletişim aracı olarak görmüştür. Topluluk küçük coğrafi mekanlarda, var olan problemle ilgili farkındalık yaratmak, katılım sağlamak, yeterli sayıda insanın dikkatini çekebilmek için geniş kitleye hitap eden konuları hedeflemektedir. Esneklik ve uyarlanabilirlik, farklı sosyal grupları sorun çözmeye odaklı, başarılı kılmakta, tartışmak, sonuca varmak ve işbirliği yapmak, süreklilik yeni insanların topluluğa katılması gibi olanaklar sağlamaktadır. Kitleler için festival yoluyla toplumsal kalkınma, onların boş zaman etkinlikleri ve geleneksel kutlamalarını yeniden şekillendirmektedir. Kitlesele gösteriler, festivalin en fazla hazırlık çalışması gerektiren parçası olduğu için büyük ilgi görmektedir (Matthias ve Wasrstata, 2005, s. 266).

Festival geçici bir etkinlik olmasına rağmen, grubun kimliği üzerinde etkileri vardır. Festival halihazırda mevcut olan “topluluk” ve “yer”in kimliğine ait bir şeydir. Festivallerin topluluk veya bölgesel kimliğin geliştirilmesine veya sürdürülmesine yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Küçük bir topluluğun kültürel değerlerini geliştirebilir ve bunları diğer

topluluklarla paylaşmaya yardımcı olduğu için festival büyük önem taşımaktadır(Jepson vd., 2015, s. 55). Herhangi bir sosyal girişimin hedeflenen topluluğu için istenen sonuç, hem sürdürülebilir kalkınma hem de sosyal grupların güçlenmesidir. Bu sosyal değişim yoluyla ortaya çıkmaktadır. Sosyal girişimci, “toplumdaki değişim destekçileri” ile topluluklar arasında ağ kurmak, eğitim ve değişimi desteklemektedir (Richards, 2016, s. 100-101).

Topluluk festivalleri, topluluk değerlerini ve kültürünü sergilemek için bir katalizör görevi üstlenmektedir. “Yerel” topluluklar, topluluk festivali bağlamında kültürel çeşitliliğin temelidir. Bu, azınlık gruplarının sorunlar hakkında konuşmaları ve kurulu düzenin görüşlerine meydan okumaları için bir platform sağlamaya yardımcı olabilmektedir. "Yerel" topluluk festivalinin, tam anlamıyla şenlik ruhu atmosferi ile sosyalleşme ve kutlama için bir platform yatmaları yerel toplumun ihtiyaçlarının karşılanmasına hizmet etmektedir. Bunların hiçbiri, bu "yerel" toplulukların başarılı ve kapsayıcı katılımı olmadan gerçekleştirilemez (Jepson vd., 2008). Ulusal kimliklerin inşası, bir topluluk duygusunun inşasını içermektedir. Topluluk karşılıklı saygı, sözleşmeden doğan yükümlülüklerden çok, aile bağları daha yakın karşılıklı ilişkileri, duyguları çağrıştırmaktadır. Paylaşılan değerler ve inançlar bir topluluk duygusu için hayati önem taşımaktadır. Topluluk duygusu, genellikle, bir geleneği, kültürü veya ortak hedefi paylaştıklarında insanları birbirine bağlayan “organik” bir bağ gibi görülmektedir (Nichols, 2001, s. 142). Baumeister ve R. Leary (1995, s. 497) insanların az miktarda kalıcı ve olumlu kişilerarası ilişkiler oluşturma ve sürdürme dürtüsüne sahip olmasını aidiyet olarak isimlendirmiştir. “Aitlik ihtiyacı” yani kişiler arasında iletişim yaratmak ve sürdürmek her kültürde mevcuttur. Aitlik ihtiyacını bir dürtü olarak evrimsel temeli olduğu ve hayatta kalma, çoğalmaya hizmet ettiği düşünülmektedir. Topluluk festivallerin amacı toplumun tüm kesimlerini kucaklamaktır. Topluluk festivalleri aynı zamanda ortak amaçlar için bir forum, kültürel değerlerin, ideolojinin paylaşımını kapsayan bir topluluk duygusuna ulaşmak, topluluk kültürel gelişimi için bir fırsat sağlamaktadır (Jepson, Stewart, 2009, s. 116). Etkinliklere çok düşük bir giriş ücreti ya da bağış toplayarak düşük sosyo-ekonomik grupların kültürel etkinliklere erişimini aynı zamanda topluluk kapasitesini daha geniş bir şekilde artıracak beceriler ve deneyim geliştirme fırsatı vermektedir. Kültürel ve etnik çeşitliliği, azınlık gruplarını içermektedir (Jepson vd., 2015, s. 56). Festivaller, kültürel yeniden üretim alanları olarak en iyi şekilde çalışmakta, sosyalleşme, gösterinin ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir (Kurashige, 2002, s. 41).

Festival programı festival temasına uyan etkinlikleri etrafında düzenlenmektedir. Etkinliği sahnelemek büyük ölçüde gönüllü gruplara ve bireylere bağlıdır. Gönüllüler eğitilmez, ancak gönüllü çabaları ödüllendirilir. Genel uzmanlaşma veya resmileştirme eksikliği genellikle az sayıda gönüllünün muazzam sorumluluklar üstlenmesini gerektirmektedir. Gönüllüler genellikle güçlü bir bağlılığa sahip ve çeşitli faaliyetlere önemli ölçüde zaman ayırmaya istekli olsalar da, dahil oldukları alanlarda çok fazla eğitim ve uzmanlıkları yoktur. Buna ek olarak, topluluk üyeleri festivali para kazandıran bir turistik cazibe olarak değil, daha ziyade kasabalarının kültür ve tarihinin bir yansıması olan zevkli topluluk temelli bir etkinlik olarak görmektedir (Frisby ve Getz, 1989).

Topluluk sanatı kavramı, kültürel demokrasi fikrinden gelişmiştir. Kültürel demokrasi, toplumun olabildiğince geniş bir kesimine sanat bilinci kazandırmak için kültürü demokratikleştirmeye çalışan çoğulcu, katılımcı bakıştır. Kültürel demokraside devletin kültürel içeriğe minimum düzeyde müdahale hedeflenmektedir. Kültürün demokratikleşmesi sanatı ekonomik bariyerleri aşarak daha geniş bir izleyici kitlesine ulaştırmak, farklı kültürler arasında eşitliğin sağlanmasıdır. Festivaller demokrasinin yüzüdür (Evrard, 1997). Film festivalleri filmler arasındaki yapımcı maliyetlerine fark koymadan belli kriterler üzerine filmleri halka açık bir şekilde sergilemekte ve filmlerin kendi içinde, izleyici ve sanat yapısı arasındaki sınırları eritmektedir. Bir tür insan hakları ve diğer aktivist film festivalleridir. Festivaller doğaları gereği kusurlara konsantre olmazlar. İdealize edilmiş geçmiş ve şimdiki kavramları kutlayan siyasi eylem ve kültürel diplomasi olarak bilinmektedir (Kurashige, 2002, s. 214). Festivallerin topluluk üzerinde çok olumlu bir etkisi var. Film festivalinin yıllar içinde bu aktivizmi beslemektedir (Roy, 2016, s. 112).

Topluluk geliştirme geniş anlamda yerel demokrasinin geliştirilmesine, kendine güvenen tutum, eylemlerin ve "sosyal altyapı" yaratılmasına veya iyileştirilmesine yol açan bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Getz ve Frisby, 1988, s. 22).

Festivaller bir topluluğun yaşam akışını periyodik olarak yenilemektedir (Falassi, 1987, s. 3). Topluluk duygusu, açık bir amaç için bireylerin fikirlerine ve katkılarına değer verildiği, birlikte çalışmayı içerdiği ortak vizyondan gelmiştir. Festivaller ve etkinlikler, bağlantı, aidiyet, destek, yetkilendirme, katılım ve güvenlik sunarak bir topluluk duygusunun tanımını vermektedir. Festivaller, gelenekler, imajlar, kolektif anılar, alışkanlıklar ve deneyimler gibi topluluk değerlerinin bekçileridir (Derrett, 2003, s. 39). Festivaller yerel

halkın eğitimi ve katılımını amaçlamaktadır. Pazarlar, sanat sergileri, sanat yürüyüşleri, atölye çalışmaları ve şiir okumaları gibi etkinlikleri dahil ederek daha büyük yerel topluluğa ulaşmanın farklı yollarını geliştirmektedir. Bu festivaller, kolektif bir ritüel, sosyal bağlantılar ve ağ oluşturma fırsatı yaratarak bir topluluk duygusu oluşturmaya katkıda bulunmaktadır (Roy, 2016, s. 79).

3.3. Çevre Belgesel Film Festivalleri

Dünyada kırk yılı aşkın süredir çevre temalı film festivalleri düzenlenmektedir. En eski çevre konulu film festivalleri Slovakya'da 1974'te düzenlenmeye başlayan Ekotopfilm Festivali ve Amerika Birleşik Devletleri'nde 1977 yılından itibaren düzenlenen "International Wildlife Film Festival" idir (Gül, 2022, s. 225). 1980'li yıllardan sonra dünyada Black Maria Film and Video Festival (1981), Global Visions Film Festival (1981), Wildscreen Festival (1982), Vermont International Film Festival (1985), 90'lı yıllarda World Community Film Festival (1990), Jackson Hole Wildlife Film Festival (1991), DC Environmental Film Festival (1992), FICMA - Festival Internacional de Cinema (1993), United Nations Association Film Festival (1995), Finger Lakes Environmental Film Festival (1997), CinemAmbiente Environmental Film Festival (1998), Earth Vision Santa Cruz Environmental Film & Video Festival (1999), Planet In Focus: Toronto International Environmental Film & Video Festival (1999) çevre film festivalinin temeli atılmıştır (Moanini, 2013, s. 254-255).

Çevre aktivistleri tarafından düzenlenen çevre film festivalleri çevre filmlerinin gelişmesinde ve artmasında önemli rol üstlenmektedir. Bir belgesel film festivali, ana akım medya tarafından nadiren sunulan bilgileri sağlayarak, etkili bir şekilde farkındalığı artıran ve diyalog için kamusal bir alan yaratan bir katalizördür (Roy, 2016, s. 132). Tüm aktivist film festivallerinin başlamasının arkasında, film gösteriminin sosyal, politik veya değişime katkıda bulunabileceğine dair bir inanç vardır. Bu festivalleri düzenleyen veya bu festivallerde sergilenecek filmleri seçen aktivistlerin veya siyasi girişimcilerin çoğu için belgesel film, bu amaca çok uygun bir tür olarak görülmektedir. Bu nedenle insan hakları, çevre sorunları, hayvan hakları, dünyadaki açlık, küresel eşitsizlik veya benzeri temalarla bağlantılı film festivallerinde programa belgesel filmler hakim olmaktadır. Aktivist Film Festivalleri sunulan ekran dışı etkinlikler arasında sosyal toplantılar, sosyal hareket hakkında bilgi alışverişi için fırsatların bulunduğu çalıştaylar, oturumlar organize etme veya yuvarlak

masa tartışmaları da içermektedir. Resmi ve resmi olmayan etkinlik deneyimleri için fırsatlar yaratmaktadır (Tascón ve Wils, 2017, s. 44). Çevresel film festivalleri, türün kimliğinin inşasında önemli bir rol oynamaktadır (Musser, 2005, s. 51).

Filmlerden öğrenmek kitap okumaktan daha kolaydır ve görsel imgeler beyni etkilemektedir. Belgeseller bir festivalin eğitim misyonuna katkıda bulunmaktadır (Roy, 2016, s.117). Genel anlamda, uluslararası film festivalleri çağdaş "çevresel" ana akım dışında kalan sinemanın dolaşımına ve tüketimine yardımcı olmaktadır. Festival dahilinde topluma açık etkinlikler filmlere de değer katmaktadır. Festivaller arasında devam eden işbirliği ağlarının, gelecekteki gelişimleri için oldukça önemli olduğu düşünülmektedir (Vallejo ve Peirano, 2017).

Yirmi birinci yüzyılın ilk on yılında, ABD başkanı George W. Bush ve diğer dünya liderleri çevre sorunuyla ilgili konuları redd ettikçe belgesel film yapımcıları on yılın sonunda bu ilgisizliğe çevre belgeseli türünü ortaya çıkararak yanıt vermiştir. 2009 yılında Sundance Film Festivali'nde çevre sorunları ile ilgili altı belgesel gösterilmiştir. Bunlar arasında *Crude* (2009), *Earth Days* (2009), *Dirt! The Movie* (2009), *The End of the Line* (2009), *Big River Man* (2009) ve *The Cove* (2009) adlı eserleri yer almıştır (Musser, 2005, s. 46).

Belgesel film festivalleri, direniş ve değişim hikayelerini anlatan, bağımsız film yapımcılarına alternatif bilgiler sağlamak için ağlar sunan ve eleştirel düşünmeyi, medya okuryazarlığını ve eleştirel öz-yansımayı teşvik eden kültürel etkinliklerdir. Vatandaşların kamu işleri hakkında bilgilendirilmesi ve aynı zamanda kendi inanç ve davranışları üzerinde eleştirel bir şekilde düşünmesi gerekmektedir. Bu festivallerin organizatörleri, başarılı mücadeleler veya topluluk gelişimi örnekleri de dahil olmak üzere, farklı grupları saygıyla ve teşvik edici bir ortamda birleştirmenin somut örneklerini sunmaktadır (Roy, 2016, s. 123).

Çevresel film festivalleri, dünyamız hakkında ilgi çekici bakış açıları sunmak için sinema ve çevre konusunu bir araya getirmektedir. Çevresel film festivallerinin büyümesine rağmen, ekosinema eleştirmenleri ya da genel olarak film eleştirmenleri tarafından bu festivallere bilimsel bir ilgi gösterilmemiştir. Çevre film festivallerinin ekosinemanın küresel dolaşımının ayrılmaz bir parçası olduğu ileri sürülmüştür (Rust, et al. 2012, s. 257).

Belgesel kesinlikle ticari sinemanın kenarlarında işleyen, çevre sinemalar için uygun maliyetli üretim araçlarıyla karakterize edilen ve aynı zamanda yerleşik güç dinamiklerine

karşı çıkan film pratiklerini içermektedir. Türkiyede ise çevre temalı film festivalleri yirmi beş yıllık bir geçmişe sahiptir ve bugüne kadar toplam on iki adet çevre temalı film festivali düzenlenmiş, bunlardan sadece üç tanesi düzenlenmeye devam etmektedir. Türkiye'de düzenlenen ilk çevre festivali Bodrum'da 1997 yılında düzenlenmeye başlayan, altı yıl süren "Uluslararası Çevre Filmleri Festivali"dir. Ardından "Foça Çevre Kısa Filmleri Festivali", "Rastgele Uluslararası Balıkçı ve Deniz Belgeselleri Festivali" ve "Kuşadası Altın Kıyı Kısa Film Festivali"dir. Türkiye'de ilk dört çevre filmleri festivalleri Ege Bölgesi'nde yapıldığından bölgenin doğal güzelliklere sahip turizm bölgesi olması ve bölge halkına sosyo-kültürel ve sanata, sinemaya ilgi duyduğu düşünülmektedir. Sonrasında 2003 yılı Bakırköy, İstanbul'da halen devam eden Bakırköy Belediyesi Çevre Filmleri Festivali düzenlenmiştir. Daha sonra 2006 yılında düzenlenmeye başlayan ve on iki sene süren Dağ Filmleri Festivali ve 2008 yılında farklı şehirlerde çevre temalı filmleri gösteren, üç yıl süren Ekoloji Filmleri Festivali: Sinekoloji", "Sürdürülebilir Yaşam Film Festivali"dir. Bu festivallerin dışında ülkemizde iki farklı çevre temalı kısa film yarışması düzenlenmiştir. Bunlar bir sene süren Yeşil Ekran Kısa Film Festivali (2015) ile dört sene süren (2013-2016) Atşehir Ulusal Çevre Konulu Kısa Film Yarışması'dır. 2014 yılında Bozcaada Uluslararası Ekolojik Belgesel Festivali (BİFED) ortaya çıkmıştır. BİFED'i diğer çevre festivallerinden ayıran yönü sadece belgesel filmlere yer vermesidir. Ülkemizde düzenlenen çevre temalı son etkinlik ise Aydın'ın Efeler ilçesinde ilk kez 2019 yılında düzenlenen ve geçen iki yıldan fazla sürede devamı gelmeyen Efeler Uluslararası Çevre Filmleri Günleri'dir. Türkiye'de çevre temalı film festivali, yarışma ve gösterim etkinliklerine bakıldığında toplam on iki organizasyon olduğu görülmektedir. Bu on iki organizasyondan dokuz tanesi sona ererken üç tanesi halen devam etmektedir (Gül, 2022, s. 225-228).

Festivaller kendilerini hem büyük kalabalıkları hem de ünlüleri çeken prestijli etkinlikler olarak pazarlama eğilimindedir. Bu festivallerin çoğu bağımsız, kar amacı gütmeyen kuruluşlar tarafından yürütülse de, fonlarının çoğunu ulusal veya uluslararası hükümet sanat ve kültür hibeleri yoluyla almaktadırlar. Bu tür hibeler, festivallerin resmi kamusal alandaki varlığını meşrulaştırırken, demokratikliğini sorgulamaktadır. Birincil hükümet sponsorluğu olmayan festivallerin, onları alternatif kamusal alana yerleştiren açıkça eleştirel retorik sunma olasılığı daha yüksektir. Çevre sineması genellikle sanatsal değil, eylemci bir araç olarak kullanılır (Rust, et al. 2012, s. 269). Çevre festivallerin çoğu bağımsız,

kar amacı gütmeyen kuruluşlar tarafından yönetiliyor olsa da fonlarının çoğunu ulusal veya uluslararası hükümet sanat ve kültür hibeleri yoluyla almaktadır. Resmi kamusal alanla uyumlu festivaller, halkın katılımını teşvik etseler bile, en çok "sivil ve sosyal olarak meşru" nun bir parçası olmaya odaklanmaktadır (Monani, 2013, s.267).

3.4. Kamusal Alan Olarak Çevre Festival

Alman sosyal teorisyen Jürgen Habermas'ın felsefesinde kamu alanı, bireylerin resmi olmayan kamu organı oluşturmak üzere bir araya geldikleri toplumsal, kültürel ve politik her türlü mesele üzerine özgür tartışma yapabildikleri alan olarak tanımlamıştır (Torun, 2020). Festivallerde kamusal alan potansiyel bir etki alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Kaygıların kamusal eyleme dönüşmesi için kamusal alana paralel olarak başka etki alanlarının da var olduğunu belirtmek önemlidir. 5. yüzyılın başlarında (M.Ö.) Yunanlılar, günlük hayatın bu toplantı alanlarını agoralar, vatandaşların topluluklarının hayatı hakkında fikir alışverişinde bulunmak için toplandığı kamusal meydanlar, günümüzde sosyal medya uygulamalarından sokak yürüyüşlerine kadar, kamusal alanlar çoğunlukla popüler, tutkulu ve demokratik iletişimin gerçekleştiği arenalardır (Pezzullo ve Cox, 2018, s. 42). Sosyal aktiviteleri insanlar toplu olarak gerçekleştirmektedirler. 1960 sonrasında, tüm dünyada çoğu sanatsal yapının çıkış noktasında ideolojik ve toplumsal olayların etkisi hissedilmektedir. Sanata yaklaşımda değişimler, sanatçının ve sanatın tüm kentliler tarafından erişilebilir, izlenebilir kamusal sanat olarak ortaya çıkmıştır. Kamusal alanların işlevi, tasarımı, orada gerçekleştirilen aktiviteler ve çeşitliliği, kamusal alanın kullanım değerini belirlemektedir (Orhan, 2021, s. 243). Festival birbiriyle alakalı büyük grupları bir araya getirerek özel kamusal alana toplayan ve belirli bir amaca göre planlanıp organize edildiği, ziyaretçilerin günlük gerçekliklerden farklı hissetmesini sağlayan bir alandır. Bu festivaller, sanatı sinemanın nihai hedefi olarak görmezler. Sinemayla birlikte belirli sosyal ve politik filmsel olmayan insan hakları, ifade özgürlüğü, eşitlik ve farklı grupların tanınması gibi değerler için bu festivaller yapılmaktadır (Wong, 2011).

Hükümet tarafından yürütülen forumlardan farklı olarak, festivallerin etkinlikleri, devlet pozisyonuna sahip olmayan veya bu resmi kapasiteyi temsil etmeyen bireyleri bir araya getirmektedir. Ayrıca kurumsal forumlardan farklıdırlar, çünkü birincil işlevleri ekonomik değil, söylemsel fikirlerin güçlü bir şekilde değiş tokuşu ile ilgilidir. Bununla

birlikte, çeşitli eleştirmenlerin iddia ettiği gibi, alternatif kamusal alan, azınlık grupları paralel demokratik şartlar altında sunmaktadır (Monani, 2013, s. 257). Kamusal alan teorisi bakımından festivallerin “sokaklarda ayaklanma” ya da çevresel eylemi harekete geçirerek izleyicilerini aleni olarak kışkırtabileceği ve hatta yapması gerektiği düşünülmüştür. Tematik film festivalleri genellikle hem resmi kamusal alan hem de alternatif kamusal alan kavramını çağrıştıran ikili bir rol üstlenmektedir (Rust, et al. 2012, s. 263). Festivallerin neredeyse tamamı çok düşük katılım ücretleri talep etmektedir. Festivaller kapsamında düzenlenen seminerler, atölye çalışmaları, panel tartışmaları gibi etkinliklerle birleştirilmiş gösterimler özel bir konu (çevre) hakkında diyaloga teşvik ederek, hem kamusal hem de alternatif kamusal alanda film festivallerine katılımın demokratik doğasını vurgulamaktadır. İzleyiciler, sohbetlere ilham veren ortamlarda festival organizatörleri ve film yapımcıları ile etkileşim kurmaya özellikle teşvik edilmektedir. Festival web sitelerinde, izleyici katılımını sağlamak amaçlı açık retoriği aracılığıyla kamusal alan kavramını çağrıştırmaktadır. Örneğin, Artivist Film Festival retoriği "*Artivist film gösterimleri halka ücretsizdir, çabuk başvurun, yerinizi bugün ayırtın*", Ekofilm festivalinin retoriği de "*Çeşitli programımız öğrencilerden profesyonellere, herkese açıktır*", World Community Film Festivalinin retoriği "*Sizinle paylaştığımız filmler, aktivizm kutlamalarıdır*" şeklindedir (Monani, 2013, s. 263).

Monani (2013, s. 263) festivalleri kamusal alan, alternatif kamusal alan ve ticari festivaller olarak kategorize etmiştir. Kamusal alan çevre festivalleri kendisini resmi olarak meşrulaştırmıştır. Alternatif kamusal alan retoriği ise resmi kamusal alanı kışkırtmayı veya bozmayı amaçlamaktadır. Ticari festivaller, aksine, gündemlerini özel alanla ve mevcut siyasi ve ekonomik sistemlerle en yakından hizalamaktadır. Her yaklaşım, çevresel söylem ve eylemi şekillendirmek için farklı bir stratejiye yol açmıştır. Kamusal alan, alternatif kamusal alan ve ticari gösteri festivalleri arasında karşıtlıklar olsa da, çoğu festivalin üç kategoriden birine veya diğerine tam olarak girmediğini kabul etmek çok önemlidir.

3.5. Festivallerin Sosyal Etkisi

Toplum her olayın merkezinde yer aldığından sosyal etkinlikler endüstrisinin ayrılmaz bir parçasıdır. Yaşam kalitesi üzerinde potansiyel etkisi olan herhangi bir tesir sosyal etkidir (Fredline, 2003). 1996 yılında Latané, dinamik toplumsal etkiler kuramında yüz yüze

iletişim, fiziksel olarak birbirine yakın olan ve sürekli iletişim içinde bulunan insanların, uzakta olan insanlara göre giderek tutum ve inançlar yönünden birbirine benzemeye başladıklarını öngörmüştür. İnsanların birbiri üzerindeki toplumsal etkileri onların benzerliklerini arttırmaktadır. Geleneksel biçiminde, sosyal etki teorisi, kaynakların bir hedefi nasıl etkileyeceğini tahmin etmekte, ancak dinamik sosyal etki teorisi bu hedefin kaynakları nasıl etkileyebileceğini, karşılıklı ilişkiyi dikkate almaktadır (Latane vd., 1981). Topluluk festivallerin geçirildiği bölgede ne kadar etkili olduğu amacına ulaşması bakımından önemlidir. Organize eden festival ekibi azınlık olarak varsayılmaktadır. Mugny (1975'den aktaran Bordens vd., 2008, s. 244), azınlığı katı ve esnek olarak ikiye ayırmıştır. Katı azınlık çoğunluk tarafından benimsenen norma aykırı, esneklik göstermeye isteksizdir. Tartışmaya açık azınlık tutarlı olmasına rağmen esnek olmaya istekli olduğunu göstermektedir. Bu tarzların her biri, çoğunluğun gözünde azınlığın imajına katkıda bulunmaktadır. Araştırmalar, azınlığın tutarlılık algısı devam ettiği sürece, daha esnek bir azınlığın çoğunluğu etkilemede katı bir azınlıktan daha fazla güce sahip olduğunu göstermektedir. Yeni bilgilere uyum sağlayan bir azınlık, katı pozisyona sahip olan bir azınlıktan daha etkilidir.

Sosyal etkilerin ölçülmesi zordur, çünkü bunların çoğu soyuttur. Festivallerin tanımlarının tümü, yerel topluluğun herhangi bir festivalin başarısı için hayati önemde olduğu konusunda hemfikirdir. Kültürler ve topluluklar, sürekli olarak birlikte geliştikleri için ayrılmaz olarak düşünülebilir; bu nedenle bir topluluk festivalinin tanımı, popüler kültürler de dahil olmak üzere yerel kültürlerle atıfta bulunmalıdır (Jepson ve Clarke, 2013, s. 6-7). Herhangi bir sosyal girişim ihtiyacı, dezavantajlı herhangi bir topluluğun ihtiyaçlarının karşılanmamasının sonucudur. Bunun nedeni genellikle bu arzuların finansal olarak yararlı olmamasıdır (Richards, 2016, s. 109). Festivallerin sadece bir eğlence ve kutlama anından ve günlük hayattan geçici bir kaçıştan daha fazlasıdır. On dokuzuncu yüzyılın sonlarında ve yirminci yüzyılın başlarındaki Japonya'da artan yerlilik ve yabancı düşmanlığı döneminde, Amerikan göçmen festivallerine odaklanılır ve kutlamaları yerel kimlikleri ulusal bir bilince dönüştürmenin bir aracı olarak görülmüştür (Kurashige, 2002, s.9).

Kimlik, birey ve toplum arasındaki etkileşimden oluşur. Kişisel kimlik öznenin kendisi tarafından kendisine atfedilen nitelikler, sosyal kimlik, kişiler arası ilişkilerden ve daha büyük organizasyonlara üyelikten kaynaklanır. Paylaşılan “birlik” veya “bizlik” duygusu gerçek veya hayali ortak nitelikler ve deneyimleri oluşturanlar arasında bir yer yakalamaktadır. Benliğin mekana doğru bu uzantısı, kimlik kavramında yeni bir boyuttur. Bu psikolojinin temelinde aidiyet duygusu yatmaktadır. Festivaller, festivallere dahil olan kişiler ve ev sahibi topluluk için mekan aidiyeti, bireysel ve kolektif kimliklerin gelişimine katkı sağlayabilmektedir (Jaeger ve Mykletun, 2013). Kimlik duygusu, festival katılımcıların bağlılık duygularıyla, mekanla özdeşleşmesidir (Jepson vd., 2015, s. 108).

Yirmi birinci yüzyılda sinemalarda hiç olmadığı kadar çok belgesel film izlenilmektedir. Belgesel filmlerin ticari sinemalarda gösteriminin artması, bu biçimi sergileyen film festivallerinin sayı ve kalitesindeki artışa az da olsa etki etmektedir (McLane, 2012, s. 357). Festivallerde katılımcıların bilinçli vatandaşlık duygusu yüksek düzeydedir. Aktivist festivallerde, katılanlara siyasi temalar hakkında ek bilgi sağlanabileceği veya aktivist ağlar kurabileceği ortam mevcuttur. Belgesel film festivalleri, çevreden iklim değişikliğine ve insan haklarına kadar her konuda “aktivizm” konusunda fikir birliği oluşturmaya çalışmaktadır (Tascón ve Wils, 2017).

Bireyler ve topluluklar çevrenin kalitesinin ve sağlığının korunmasında başarılı olabilmekte, çevre sorunları aşılabilmekte ve medya kullanımıyla kamu erişimi, çevre konularında karar almada katılım sağlayabilmektedir (Cox, 2018, s. 5). Sinema belirgin biçimde insan merkezli ve insan kaynaklı olsa da, aynı zamanda filmlerin üretildiği toplum ve toplum politikalarıyla somut bir bağlantıyı beslemektedir. Ekosinema çevreci bir gündem için teşhir alanı oluşturmaktadır. Sinematik tanımlama, araçlarının kullanımı ve siyasileştirilmiş katılım çağrıları, bu katılımcı gündemini yaratmanın anahtarıdır. Ekosinema, hem toplumun ideolojilerini yansıtan hem de meydan okuyan, insan ve çevre merkezli bir iletişim biçimi olarak anlaşılmaktadır (Kääpä, 2014).

Yerel halkın festivale yönelik memnuniyet düzeylerinin de yüksek olması festivali başarılı buldukları anlamına gelmektedir. Yerel halk tarafında festivallerin olumsuz algılanması festivallerin gelişimini sekteye uğratmaktadır, olumlu algılanması ise gelişmesini

sağlamaktadır (Özdemir, 2018, s. 431). Sürdürülebilir topluluk etkinliklerinin geliştirmenin ana sorunlarından biri, sadece uyumdan bilinçliliğe doğru bir paradigma değişimi olması gerektiğidir. Yerel topluluk etkinlik altyapılarının geliştirilmesi, karbon ayak izini büyük ölçüde azaltacak ve sürdürülebilirlik sağlayacaktır. Yerel topluluk festivalleri ve paydaşları, yerel hizmetlerin kullanılabilmesi ve yerel bir ekonomi yararına "topluluk ağları" geliştirmeye çalışmalıdır (Jepson ve Clarke, 2013, s. 9).

Sosyal etkiye bireylerin tepkisi üç şekildedir. İlk olarak kişiler cezadan kaçma veya ödül için geçici sürede tutumunu değişmesi bulunduğu ortama uyum sağlamaktadır. Uyumluluk bir kişinin davranış ve düşüncesinin bir kişi veya grup tarafından hayali veya gerçek baskıyla değiştirilmesidir. Kimlik, bireyin kendine ilgi çekici bir grup seçmesi, onlara ait değer ve tutumu alma eğilim göstermesidir. Son olarak, içselleştirme tepkisi bireylerin haklı olma arzusundan doğar ve savunan kişinin güvenilirliği ve mantıklı yargılarına esasen tutum ve değerlerin içselleştirilmesi anlamına gelmektedir (Aranson, 1972, s. 28-29). Benzer görüşlere sahip uyumlu kişiler sosyal ağ kurdukları tutumdan daha emin olunur ve değişime daha dirençli hale gelir. Bununla birlikte, farklı görüşlere sahip birçok insanın bulunduğu heterojen bir sosyal ağın içinde değişime karşı daha az direnç gösterilmektedir (Bordens, 2008, s. 172).

Topluluk temelli belgesel film festivalleri kimlik temelli, yerel ve küresel topluluklara ait olma duygusunun, değerlerin yeniden örülmesini desteklemektedir. Belgesellerde sunulan hikayeler, sosyal ve politik farkındalığı, umudu, yerel ve küresel katılımı teşvik etmektedir. Boş zaman ile etkinliği olarak değerlendirilen filmler, insanların daha açık ve alıcı olmalarını sağlamaktadır. Belgesel film festivalleri, diyalog için bir temel sağlayan ve ana akım medyada eksik olan hikaye türleri hakkında eleştirel düşünme fırsatı vermektedir (Boler ve Allen, 2002, s. 132). Azınlıklar, çoğunluğun bakış açılarına daha fazla maruz kaldıklarından, çoğunluğun boyutu zamanla artmaktadır. Bununla birlikte, iletişimin mekansal dağılımı, bazı azınlık bakış açılarını etkiden "koruduğu" için, azınlık nadiren tamamen ortadan kaldırılmakta ve bu da çeşitliliğin devam etmesine neden olmaktadır. Azınlık boyutu arttıkça, toplumdan dışlanma azalmaktadır. Azınlığın kendi içinde tutarlı olması etki açısından önemlidir. Bireylerin benzer görüşleri grup üyeleri kümeleri ile etkileşim halindedir. Grup üyelerinden bazıları ya çok iletişim halinde olurlar ya da birbirlerinden uzak olmaktadır.

Uzak iletişimde olanlar kendilerini çoğunluğun etkisinden korumalıdır. Kümeleme, tutum ve davranışlardaki bölgesel farklılıkları ifade etmektedir. İnsanlar kendilerine en yakın olanları etkiledikçe, onlara uzak olanlardan daha çok benzeyecek ve bu da kültürel öğelerin mekansal dağılımlarına neden olacaktır. Belirli bir sosyal alanda insanlar kendi yakınlarıyla benzer düşünceleri paylaşmakta ve bu gruplar arasında çeşitliliği korumaktadır.

Zaman içerisinde çeşitli konularla ilgili grup içerisinde var olan görüşler zamanla birbiriyle uyum sağlamaktadır. Kümeler ortaya çıktığında, bireyler esas olarak gruplar oluşturmaya başlar ve bu "grup" tutumları, diğer konularda grup tutumlarıyla örtüşme eğilimindedir. bu korelasyonlar bir "kültür" olarak kabul edilen şeye yol açmaktadır. Azınlık grup üyeleri ve çoğunluk üyeleri arasında iletişim azınlık grubun etkisine ve direncine göre değişmektedir. Dinamik sosyal etki teorisi, doğrusal olmayan dinamiklerin yasaları sayesinde, çeşitliliğin koruna bileceğini öne sürmektedir (Harton ve Bullock, 2007).

3.6. Festival Kapsamında Topluluk Oluşturma

Matthias ve Wasrstata (2005, s. 265) göre festivaller topluluk oluşturmak için önemli kutlamalardır. Kültürel ve performanslar çeşitli zevklere yönelik yapılmaktadır. Festival topluluk inşasında önemli bir katkı faktörüdür. Bir topluluk ruhunun gelişimi bir festival çerçevesinde gerçekleşir. "Festival" kelimesini bu tür olaylara uygulamak, elbette, çağdaş bir perspektiften bakıldığında, buluşsal bir girişimdir. Bu etkinliklerin çoğunun açık yapısı, hem geleneksel hem de yenilikçi topluluk oluşturma yöntemlerini aynı anda uygulama fırsatı sağlamaktadır.

Topluluk kendine legal ve kavramsal bir kimlik oluşturur. Festivallerde yüz yüze bir iletişim, etkinliklerin üyelerin ihtiyaçlarına yönelik olması, süreç odaklı ilişkiler geliştirerek topluluk dışı finansal ve politik destek alabilmek, bilgi kaynaklı işbirlikleri topluluk oluşturma açısından önemlidir. Topluluk içi aktiviteler, sistemli toplanma ve topluluk oluşturma, eğitimli katılımcılar arasında liderler yetiştirir. Topluluklar yetkililerin karar verme sürecini etkilemektedir. Organizatörler topluluğu kültürel, ilgi alanı politik altyapısını, esas problemleri, demografik özellikleri yaş, yaşam şartlarını bilmek topluluğu anlamalıdır (Mattessich ve Monsey, 1997, s. 44). Organizatörler değişen siyasi, toplumsal ortamda topluluğun varlığını sürdürebilmesi için değişime hazır olmalıdır. Topluluk belli bir coğrafi

alandanda birbiriyle sosyal, psikoloji ve mekan bağı bulunan insanlardan oluşmaktadır. Topluluk Oluşturma genellikle topluluk içinde sosyal ağlar oluşturmaya, grup ve bireysel problem çözüme, liderlik becerilerini geliştirmeye atıfta bulunmaktadır. Topluluk oluşturma tanımımız şudur: Bir topluluk tarafından topluluğun sosyal kapasitesini artırmak için yürütülen herhangi bir tanımlanabilir faaliyetler dizisidir. Bir topluluğun sahip olduğu bağlılık ve motivasyon, kaynakları organize etme ve kullanma, yetenek sorunları anlamak ve analiz etmek ve sorunları birlikte çözüme becerileri kapasite geliştirme ve sosyal kapasite tanımına girmektedir. Topluluk kapasitesi bir topluluğun üyelerinin birlikte etkili bir şekilde çalışabilme derecesidir. Güçlü ilişkiler geliştirme ve sürdürme, sorunları çözüme ve grup kararları verme, hedefleri belirlemek ve iş yapmak için etkin bir şekilde işbirliği yapma etkili çalışmayı sağlamaktadır. Topluluk gelişiminin amacı ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel refahı iyileştirmektir (58).

Belgesel film festivalleri, daha büyük bir topluluk duygusuna, dayanışmaya ve aktif katılımın teşvik edilmesine katkıda bulunurken, eleştirel düşünmeyi ve medya okuryazarlığını teşvik eden açıkça eğitici etkinliklerdir. Bu festivallerin organizatörleri, güncel konular hakkında daha fazla farkındalık yaratma arzusunu ve topluluklarına bağlılıklarını paylaşmaktadırlar. Organizatörler genelde eğitim, film ve video endüstrisinde, topluluk gelişimi veya sosyal hareketlerde yer alan aktivistlerdir (Roy, 2016, s. 115).

Topluluk geliştirme, topluluk yaşamının tanımlanabilir ekonomik, sosyal ve kültürel koşullarını iyileştirmek için yerel topluluk düzeyinde bir süre aktif gönüllü katılımıdır. Aynı zamanda yerel gruplar arasında iletişim ve işbirliği kanallarını açan, sürdüren insanlar tarafından yapılan eylemlerdir. Topluluk oluşturmadaki sonuçları ölçecek olsaydık, sürecin topluluk bağlarını güçlendirip güçlendirmedigine, topluluk üyelerinin bir sorunun nasıl çözüleceği konusunda fikir birliğine varıp varmadığına veya bir sorunu çözüme için işbirliği içinde çalışıp çalışmadıklarına bakabiliriz (Mattessich ve Monsey, 1997, s. 58-59).

Festivallerin güncellik prensibi ile güncel tutulan çevre sorunları ve bilgileri, aktivist kesimin amaçlarıyla örtüşmektedir. İzleyicilerin festivaller sayesinde halka açık tartışmalara katılma, fikir ifade etmelerine serbest şans tanınmaktadır. Birçok festivalde ana kriter, festivalin yerel değerleri yansıtması, festivalin yerel tarihi ve kültürü tanıtmak için düzenlenmesi gerektiğidir. Bu açıdan topluluk temelli festivaller hem grup hem yerel kimliği pekiştirir, ortak bir toplumsal hafıza inşa etmektedir. Büyük mekan organizasyonlarına

kıyasla küçük topluluk etkinliklerinde sosyal etkileşim ve benimseme duygusu yüksektir (Jaeger ve Mykletun, 2013).

3.7. Festival Mekanı Olarak Bozcaada

Bozcaada, antik çağlarda Leukophrys, Yunan mitolojisinde Tenedos adıyla temiz kalmış denizi ile küçük bir kuzey Ege adası olarak bilinmektedir. Mitolojide denizler tanrısı Poseidon'un torunu Tenes tahta bir kutu içinde denize atıldığında, burada karaya çıkar ve adaya yerleşir, yabancı asmadan ürettiği üzümle adayı zenginleştirir. Bağcılık ve şarap kültürü, Tenedos adasının simgesi olarak üç bin yıldan günümüze ulaşmıştır. Bozcaada göçler ve savaşlarla nüfusu sürekli değişmektedir. Adada Osmanlıdan itibaren Türklerle Rumların geliştirdiği zengin ortak kültür, 1960'lı yıllardan itibaren Rumların adadan göçe zorlanması ile zayıflar, bağcılık ve şarap üretimi gerilemiştir (Şükran Dinlenmiş, Bozcaada hakkında, 2021). Bozcaada Belediyesi, festivale sakinlerinin ihtiyaçlarını karşılamak, tarihi ve kültürel dokuyu yaşatmak, doğal güzelliklerini korumak adına bilim, sanat ve turizm etkinliklerini teşvik etmekte ilgilidir. Yerel özelliklerinin tanıtılması ve bağcılıkla şarapçılığın gelişmesi, Bozcaada'da büyük bir turizm hareketini canlandırır da adanın temiz çevresini tehdit etmektedir. Nüfus olarak Müslümanlar azınlıkta olmalarına karşın, Rumlarla iç içe beş asır yaşamışlardır. 1974'e kadar Bozcaada'nın Rum cemaati ortadan kalkmıştır. Türkiye'nin geri kalanına benzemeyen, özgün bir bölgedir. Bu kimlik zengin kültürel mirasının haricinde, doğasıyla ve barındırdığı yabancı canlıların bolluğuyla, kendine özgü üzüm çeşitlerini barındıran bağcılık kültürüyle oluşmaktadır (Kayaalp, 2021). BIFED ve Bozcaada Belediye Başkanı Dr. Hakan Can Yılmaz festivalin büyük ödülünü adanın önemli sanatçılarından Fethi Kayaalp adına, ikincilik ödülünü de önemli kişiliklerinden Melpomene Papadopoulou anısına verileceğini söylemektedir. Bu aynı anda adada yaşayan her iki kültürü sembolize etmektedir.

(Yeşil Gazete, 2021). Bozcaada'nın nüfusu 2018 yılı nüfus sayımında toplam 3 bin 23 kişi olarak belirlenmiştir ([http-1](#)).

3.8. Bozcaada Uluslararası Ekolojik Belgesel Film Festivali (BIFED)

Bozcaada Uluslararası Ekolojik Belgesel Film Festivali (BIFED) online platform üzerinden önceden belirlenen tarihler arasında film kabulünü ilan etmektedir. Yönetmenleri her yıl ücretsiz şekilde yarışmaya katılmasını sağlayarak onlara filmlerini pazarlama şansı

tanır, özel soru ve cevap etkinlikleriyle izleyici kitlesine yakınlaştırarak belgesel film kültürünü yaşatan bir festivaldir. Festival yönetmenler, sinemaseverler, bilim insanları ve ekoloji aktivistlerini buluşturan ortamdır. Çiftçiler, üreticiler, bilim insanları, sanatçılar ve tüm konuklar en son teknolojik gelişmelerden, en büyük felaketlerden ve buluşlardan, en yeni belgesel tekniklerinden ve birbirlerinden haberdar edilmektedir. Bağımsız platform olarak amacı günümüzde geniş yayılan yanlış enformasyonlara alternatif bir bilgi vermek ve sorunlara cevap bulmaktır (BIFED, 2021). Spesifik olarak, bu çalışma, kar amacı gütmeyen bir festival organizasyonunun, her iki tarafın da karşılıklı yararı için, amaçlarının ve değerlerinin temel bir işlevi olarak sosyal açıdan bilinçli film üretmek için toplulukla nasıl çalıştığını açıklamaktadır. Yerli topluluklarla ve belediye ile işbirliği içindedir. Tamamen ücretsiz etkinlikler katılımı eşit şekilde sağlamaktadır. Gösterimlerde popüler filmler yerine sorun odaklı, üçüncü dünya ülkelerinin sorunlarını malzeme olarak sömürmeyen filmlere öncelik tanınmaktadır. Tamamen yerel kaynaklarla ve dayanışma kültürüyle varlığını sürdürmektedir (BIFED, 2021).

Festival Yönetmeni Petra Holzere göre eskiden Türkiye’de ciddiye alınmayan çevre ve ekoloji kavramları günümüzde büyük şirketlerin de ilgisini çekmektedir (Birgün, 2021).

Bir film festivalinin düzenlenmesiyle ilgili görevler arasında, programcılarının küratörlük rolü, bu etkinliklerin eğitici yönünü güçlendirir. Bu festivallerin programcıları, zaman zaman ana akım medyada aykırı olarak nitelendirilen, kitle iletişim araçları tarafından genellikle göz ardı edilen hikayelerin anlatılmasına izin vermektedir. Festival ortamında bulunan insanların gördükleri hakkında başkalarıyla konuşabilecekleri bir topluluk ortamında film izlemek, izleyicilerin daha fazla medya okuryazarlığı kazanmasına yardımcı olmaktadır (Roy, 2016, s. 120).

Festivali düzenleyen kurumlar arasında " Green Film Network " çevre sorunlarına odaklanan film festivallerine destek veren, kar amacı gütmeyen uluslararası bir organizasyondur. Diğer destekçi "Sinematek" İstanbul ve Ankara'da sinema eğitimleri veren bir oluşumdur. Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı ise Türkiye'deki sivil toplum örgütleri ve aktivistlerin küçük ölçekli / kısa dönemli hak odaklı çalışmalarına aynı katkı ve uzmanlık desteği veren bir programdır. Son olarak Bozcaada Belediyesi de önemli

sponsorlardandır. Düzenleyen kurumlar festivale katkı sağlayabilecek, festivalin amacıyla uyumlu kurumlar olduğu görülmektedir (Gül, 2022, s.244).

3.9. Festivalde Dayanışma ve Topluluk Bilinci

Film festivali, değişiklikleri kışkırtmak ve aktivizmi teşvik etmekle itibar kazanmakta ve zaten iyi bilgilendirilmiş ve aktif olarak katılanlarla bağlılığın yenilemektedir. Çevre sorunları ve eğitime adanmış bir organizasyonun film hakkındaki düşünceleri kültürlerarası bir boyut da içermektedir (Roy, 2016, s.104). BIFED'in panellerin konusu da direnen maden işçilerinin mücadelesi ve Pandemi koşullarında işçilerin çalışma kamplarına hapsedilişini, toplumsal cinsiyet eşitliği, iklim krizi ile kadın emeği arasında nasıl bir ilişki, yerelde üretim yapmanın zorlukları, artan online satış kanallarının sektöre etkisi ve insan ile doğa arasındaki ilişkiyi yeniden dengelemek için bilgilendirme yönündedir.

Telif sebebiyle çevrimiçi gösterimlerde her film için 250 kişilik, ödül kazanan filmlere 50 kişi ek kontenjan açılır. 2021 yılında ana yarışmada yarışan filmlerin konuları, nükleer felaketlerden dijital kirliliğe, yöresel tarımdan küresel gıda üretimine, iklim krizi, göç ve halkların direniş öykülerine kadar geniş temalara sahiptir. Festival muhakkak yerli belgesellerin katılımıyla devam etmektedir. Bu da yerli yönetmenlerin uluslararası filmlerle yarışma ve ekoloji konularına teşvik amaçlıdır. Holzer, teması “Çevre” olan BIFED'in, dünyanın sorunları ve zenginlikleriyle ilgili sanatsal üretimlerin oluşumuna ve sunumuna yeni bir neden oluşturmak, ekoloji konusunda ciddi ve bağımsız bir platform yaratılmasına öncülük etmek ve bu çalışmalarını ödüllendirmek amacıyla oluşturduğunu açıklar (Cumhuriyet, 2014).

Festivali organize edenler aktivist ruha sahipler. Özellikle festivalin eğitici rolüne vurgu yapılmaktadır. Adanın iki kültürün birlikte yaşadığı ve bu birlikteliğin zenginliğini taşıyan bir coğrafyasını festival ortamında da korumak gerektiği düşünülüyor. Festival yönetmeni P. Holzer, BIFED'in yalnızca film gösterimleri yapan bir kültürel aktivite değil, bir öğrenme süreci olduğunu bildiriyor. BIFED koordinatörü Ethem Özgüven, güncel ekolojik sorunlardan olan müsilaj, deniz kirliliği, Sibiry'a'da eriyen buzullarda yeni bakterilere karşı insanları uyarıyor. İnsanlık bu tüketim ve bu adaletten uzak yaşam şeklini değiştirmek zorunda olduğunu hatırlatıyor. Festivale ulaşan, harekete geçen ve değişimin tarafı olmak isteyenlerin olduğunu söylemektedir. BIFED film seçiminde doğa, iş

cinayetleri, göçmenlik ve dayanışmayla ilgili öykülerin tümünü ekoloji adı altında kabul ediyor. Toplumunu ilgilendiren hemen her sorun ve çözüm BIFED kapsamına girmektedir (Yeni Film, 2020). Festivalin sergilediği duruş yerel, küçük ve hızlı tüketimin tersine yavaş, bilgiyi sindirmeye teşvik etmektedir. Ethem Özgüven festivali destekçilerinin çoğunluğunu feminen ve yerel olarak nitelendirmiştir. Festival şiddetin, sömürünün ve küresel ısınmaya karşın eşitliği, adaleti sağlamak adına “dayanışma”, “paylaşma”, “örgütlenme” vaat etmektedir. Belgesel yönetmenlerinin yaşam alanını küçük çiftçinin, küçük esnafın, küçük üreticinin yaşam alanı kadar dar olduğu, yapımcı ve dağıtıcılar her yere hâkim olduğu dünyada yönetmenlerin özgürlüğü savunulmaktadır. Her yıl seçilen filmlerin yaklaşık %50’si kadın yönetmenlere aittir. Atölye ve etkinlikler programı nitelikli uzmanların yerel malzemelerle üretimi ve yerel sanatın gelişimine uygun tasarlanmaktadır.

E. Özgüven günümüzde fazla enferyasyona rağmen doğayla ilgili sandığımızın tam tersine pek bilgi sahibi olunmadığını ve günümüzdeki Ekvador’daki korkunç petrol kirliliğini, Kaz Dağları’ndaki orman katliamını, Istranca Ormanları’nı bekleyen tehlikeyi, her bir köyümüzün dibinde açılan taş ocaklarını, İran’daki Karun, Artvin’deki Çoruh ve ABD’deki Kolorado Nehri gibi çevresel sorunları belgesel filmler sayesinde öğrenildiğini bildirilmektedir (Yeni Film, 2020).

Topluluk açısından kültürel-egitimsel, topluluk birliğinin faydaları, topluluğun kaynak, düzen, yaşam kalitesi kaygıları gibi etkenler, yerel halkın topluluğa yönelik algısı duygusal dayanışmayı etkilemektedir. Festivallerin bir toplulukta yaşayan insanların ortak amaçlarını, değerlerini ve ilgi alanlarını ortaya koyması için uygun olması, yerel halkın katılımı, toplum temelli herhangi bir festival için kilit bir faktör haline gelmiştir (Yozukmaz vd., 2020, s. 248). Topluluk kavramının genellikle değerli bir başarıyı temsil etmek için kullanıldığı görülmektedir. Bazıları bir topluluğun üyelerinin aynı yerde yaşaması gerektiğini savunurken, diğerleri coğrafi olarak dağılmış olabileceklerini söylemektedir. Toplulukların belirli bir ahlaki kaliteye sahip ilişkiler içermesi gerektiği savunulur (Mason, 2000, s. 17).

Çevrimiçi festivallerin sayesinde insanları fiziksel olarak bir araya getirme özelliğinin ve toplu sinema izleme eyleminin ortadan kalkması, festivallerin kaybolması, seyircili açılış ve kapanış törenlerinin yapılmaması, katılımcılarının fiziksel olarak seyahat etmemesi, dijital okur - yazarlık oranının düşük olma nedeniyle 60 yaş üstü seyirci kitesini kaybetmesi, film

güvenliğinin hem maliyetli hem de riskli bir mesele haline gelmesi olumsuz taraftarı olarak düşünülmektedir. Festivallerde film izleme eyleminin demokratikleşmesi, katılımın mekândan bağımsız hale gelmesi, gösterilen film sayısı ve yan etkinliklerin çok büyük bir mali yük olmaksızın artması, yerel ile sınırlı kalan film festivallerinin hızlı bir şekilde uluslararası hale gelmesi, daha çeşitli kitlelere ulaşması, video konferans uygulamaları ve diğer sosyal medya mecralarını daha yoğun kullanması sebebiyle seyircilerle karşılıklı etkileşimin artması, hibrit yöntemlerin uygulanabilir olduğunun anlaşılması çevrimiçi düzenlenen festivallerin olumlu yönleri olarak değerlendirilmektedir (Uygun ve Çavuş, 2022, s. 193).

3.10. Festivale Film Seçimi

Her festivalde film seçimi, organizatörlerin ilgi alanlarının çeşitliliğini ve geniş bir kitleye ulaşmaya yardımcı olan toplulukların endişelerini yansıtmaya devam etmektedir. Filmler adaletsizlik veya ekolojik yıkım hikayelerini sergilemekle birlikte, aynı zamanda yaratıcılık ve cesaretle verilen başarılı mücadeleleri de vurgulamaktadır. Film festivallerinin popüleritesinin bir nedeni, performans gerektirmemeleridir. Ancak hikayelerin ilgi çekici olması, izleyiciyi gündeme getirilen sorunlarla entelektüel ve duygusal olarak ilgilenmeye teşvik etmektedir. Bu film festivalleri, sosyal adalet meseleleri ve ayrıca marjinal grupların karşı anlatıları hakkında eğitim vermeyi ve medya şirketlerini beslemek yerine bilgi ve değişim için kamusal alan açmayı amaçlayan alternatif medya dağıtımının iyi örnekleridir (Roy, 2016, s. 27). Tema odaklı festivaller için, izleyici üyelerinin kendileriyle aynı ilgi alanlarına sahip bir topluluğa ait olma ihtiyacı ile karakterize edilebilir (Bosma, 2015, s.78).

Gönderilen filmler arasında iki hedef değişkeni ele alınıyor: seçilmiş/seçilmemiş ve ödüllü/ödülsüz. Seçim komitesi tarafından verilen nihai kararları dikkate alınarak, bir film festival sırasında gösterilmek üzere seçilmektedir. Ödül seçilen ve gösterilen bir filme mevcut ödüllerden bir veya daha fazlasının verilmesi anlamına gelmektedir. Filmlerin gözden geçirilmesinde, filmlerin tanımları ve değerlendirilmesi de dahil olmak üzere farklı unsurlar göz önünde bulundurulur. Veriler şu unsurlardan oluşur: filmin adı, yapım ülkesi, yapım yılı, dil, renk (siyah beyaz veya renkli), film formatı (baskı veya video), çalışma süresi, yönetmenin adı, yapımcının adı, senaristin adı, kameraman adı, editörün adı, ses

kaydedicinin adı, müzik yapan kişinin adı, anlatıcının adı, diğer personelin adı, yapım şirketinin adı, dağıtımcının adı ve sinopsis. Yamagata Uluslararası Belgesel Film Festivali (YIDFF) analiz sonucuna göre 2011'de, yapımda dört ülkenin dahil olduğu filmler ortalama kabul oranından önemli ölçüde daha yüksek %20'lik bir kabul oranına sahipti. Bu eğilim 2007 ve 2009 yıllarında gözlemlenmemiştir. Bu sonuç film yapımında uluslararası işbirliğinin önemini gösterebilir. Uluslararası işbirliği yapılan filmlerin daha yüksek kabul oranlarının nedeni, işbirliği tarzlarına bağlı olarak farklı olabilmektedir. Bununla birlikte, film kalitesinin iyi finanse edilmesinden veya gelişmiş ülkelerde eğitilmiş yönetmenler tarafından yönetilmesinden faydalanması beklenebilmektedir. Bazı filmler çok konuşulurken, bazı filmler festivale başvurmadan önce tamamen bilinmemektedir. Daha iyi bir üne sahip olan filmlerin kabul edilme şansları daha yüksektir. Seçici kurul üyeleri farkında olmasa bile kaliteli filmler daha yüksek kabul görmektedir. Distribütör bilgilerini, filmlerin önceki itibarının bir göstergesi olarak alırsak, bir filmin zaten bir dağıtıcısı varsa, muhtemelen çekici olarak derecelendirilmiştir (Inoue ve Sakuma, 2014, s. 583-536).

Film festivalleri gündelik hassasiyetlerin ve normların sınırlarını aşan ve onlara meydan okuyan filmleri memnuniyetle karşılamaktadır. Yönetmenler hassas ve zor konuları temsil etme ve hatta tartışma özgürlüğüne sahiptirler. Her festival programcısı herhangi bir filmin ilk gösterimini yapmak için başkalarıyla rekabet etmektedir (McLane, 2012, s. 360).

Küratörler, seçmek istedikleri ancak kendi ülkelerinde sansürlenmiş filmlerle karşılaşabilirler. Açık toplumlarda bile film küratörleri kısıtlamalarla karşı karşıya kalabilmektedir. Film yapımcıları, hükümet sansürü sisteminden taviz verme ve kesintileri ya da değişiklikleri kabul etme ya da tartışmalı görüşlerini gizli bir şekilde ifade etmek için metaforları kullanma ya da otosansür yapmayı kabul etme seçenekleri arasında seçim yapabilirler. Filmleri hala bir şekilde saldırgan kabul ediliyorsa, yabancı bir film festivalinde gösterilmesi risklidir. Filmleri yasaklanabilir ya da yönetmeni hapse atabilmektedirler. Film küratörü izleyicisinin, misafirlerinin ve personelinin güvenliğini garanti edebilmelidir. Seyircilerle etkileşimde bulunmanın bir diğer yolu, gösterimlerden sonraki Sorular ve Cevap oturumlarıdır. Bir filmi tanıtmak için bir pazarlama stratejisi olarak belirlenmektedir. Ek

olarak herhangi filmin en çok beğeni topladığına dair kaba bir göstere sunan bir izleyici anketi vardır (Bosma, 2015, s.76).

3.11. Yıllık Raporlar

2014 yılında %45'i Türkiye dışından olmakla 31 ülkeden 170 film kabul edilmiştir. Yarışma 20 film, Panorama 39 film, Özel Gösterimler 3 film toplam 26 gösterim gerçekleşmiştir. Yerel topluluğun nüfusu 1500, dışarıdan 60 kişinin katılımıyla birlikte, toplam izlenme 2600 olmuş, Türkiye'den 15 film katılmıştır.

Etkinlikler sırasında katılımcılara zeytin buluşması paneli, belgesel filmde müzikle ilgili atölye, fotoğraf sergisi sunulmuştur.

1. yer Fethi Kayaalp ödülü, Türkiye'den Arzu Köksal'ın "*Bir Avuç Cesur İnsan*" (2012) filmine verilmiştir. Film Doğu Karadeniz'in dört vadisi Çağlayan, Arılı, İkizdere ve Senoz'da yapılmaya başlanan Hidroelektrik Santralleri (HES) karşı yerli halkın verdiği mücadeleyi ele alır ([http-2](#)).

2. yer ödülü İsviçre'den Mano Khalil'in "*The Beekeeper*" (2013) filmi arıcılık tutkusunun peşinden gitmeye çalışan bir Kürt mültecinin hikayesidir. Türk-Kürt savaşının kargaşasında her şeyini kaybeden mülteci yokluklarla dolu uzun bir maceranın ardından arıcı, İsviçre'deki tutkusuna geri döner ([http-3](#)).

3. yer ödüllü İsviçre'den Farida Pacha'nın "*My name is salt*" (2013) filmi her yıl, sekiz ay boyunca yanan topraktan tuz çıkarmak için Hindistan'daki bir çöle taşınan aile hakkındadır ([http-4](#)).

2015 yılında %80i Türkiye dışından olmakla 45 ülkeden 180 film kabul edilmiştir. Yarışma 16 film, Gaia Öğrenci Ödülü 9 film, Panorama 39 film, Anke Atamer Çocuk Filmleri Programı 2film, toplam 26 gösterim gerçekleşmiştir. Yerel topluluğun nüfusu 1500, dışarıdan katılımıyla birlikte 100, toplam izlenme sayısı 3200, Türkiye'den 29 film katılmıştır ([http-5](#)).

1. yer Fethi Kayaalp ödülünü Şili'den B. Perut ve I. Osnovikoff'ın "*Surire*" (2015) filmi almıştır. Son yerli sakinler, atalarının topraklarından servetin nasıl çıkarıldığını

kasabalarından izlerken, bir maden olarak kullanılan çevre korumalı bir tuz düzlüğü hakkında sinematik gözlem filmidir ([http-6](#)).

2. yer ödülünün sahibi Fransa'dan A. Roussillon'un "*I am the People*" (2014) filmidir. Film 2011'de Mısır'da hükümet karşıtı gösteriler, köylülerin umutlarını ve hayal kırıklıklarını ortaya koyuyor ve vahşi olaylara rağmen hayatlarında aslında çok az şeyin değiştiğini gösteriyor ([http-7](#)).

3. yer ödülü İtalya'dan P. Pisanelli'un "*Good Morning Taranto*" (2014) filmine verilmiştir. Film Avrupa'nın en büyük çelik fabrikasının gölgesinde, evler arasında inşa edilen ve neredeyse elli yıl önce hizmete giren endüstriyel kirlilikten hava, toprak ve su zehirlenen şehri anlatıyor ([http-8](#)).

2016 yılında %85'i Türkiye dışından olmakla 58 ülkeden 280 film kabul edilmiştir. Yarışma 16 film, Gaia Öğrenci Ödülü 10 film, Panorama 39 film, toplam 59 gösterim gerçekleşmiştir. Yerel topluluğun nüfusu 1500, toplam izlenme sayısı 4000, Türkiye'den 15 film katılmıştır. Etkinlikler sırasına sergi, sohbet ve davet gibi yan etkinlikler organize edilmiştir ([http-9](#)).

1. yer Fethi Kayaalp ödülü, Danimarka'dan Phie Ambo' nun "*Good Things Await*" filmine verilmiştir. Filmde idealist çiftçi Niels Stokholm eşi Rita ile birlikte biyodinamik çiftliği işletiyor ve çiftlikleri Thorshøjgaard'dan dünyanın en iyi restoranlarından bazılarında ürünler dağıtıyorlar. Ancak yetkililer ve bürokrasi çiftliği kapatmakla tehdit ediyor. Phie Ambo, yaptıkları gibi tarım yapan son kişiler olmadıklarından emin olmak için mücadelelerini devam ediyor ([http-10](#)).

2. yer ödülü İsviçre ve Finlandiya yapımı, Aya Domenig'in "*The Day the Sun Fell*" (2015) filmine verilmiştir. Film Fukushima'nın felaketinden sonra onun deneyimlerinden neden hiç bahsetmediğini öğrenme arayışını anlatır ([http-11](#)).

3. yer ödülü Norveç, Tayland ve Myanmar yapımı, R. J. Wiik'in "*No Word for Worry*" (2014) filmine verilmiştir. Moken bir deniz göçebesi olarak, okyanusla birlikte büyümüştür. Şimdi ölmekte olan kültürünün kalıntılarını kurtarmak için bir yolculuk yapmalıdır ([http-12](#)).

Gaia Öğrenci Ödülü Almanya'dan F. Hoffmann'ın "*Arlette: Courage is a Muscle*" (2015) filmine verilmiştir. Arlette, son savaşta ağır yaralanan Orta Afrika Cumhuriyeti'nden 15 yaşında bir kızdır. Berlin'de bir ameliyattan sonra memleketinde yeniden savaş patlak verir. Berlin'de kısa bir konaklama olarak planlanan şey, sonsuz yolculuğa dönüşür (http-13).

2017 yılında %90'ı Türkiye dışından olmakla 70 ülkeden 330 film başvurusu yapılmıştır. Yarışma 20 film, Gaia Öğrenci Ödülü 8 film, Panorama 26 film, Özel Gösterim 3 film, toplamda 41 gösterim ve 3600 izlenme gerçekleşmiştir. Türkiye'den 14 film katılmıştır.

Etkinliklerin çocuk bölümünde seramik kursları, "Troya Gezisi, Resim Atölyesi", geri dönüşüm atıkların toplayıp müzik aletleri yapan "Atık Malzeme Atölyesi", "Masal Atölyesi" ve film gösterim programı yapılmıştır (http-14).

1. yer Fethi Kayaalp ödülü, Danimarka'dan Yulia Dahr'ın "*Thank You for the Rain*" (2017) filmine verilmiştir. Film ailesinin ve köyünün sert hava şartlarının etkilerini kaydeden Kisilu'nun, BM İklim Görüşmeleri'nde bulunan delegelere elindeki görüntüleri kanıt olarak sunmak amacıyla Paris'e seyahat etmesi hakkındadır.

2. yer ödülü J. Wang'ın "*Plastic China*" (2016) filmine verilmiştir. Filmin baş karakteri Yi-Jie hiç okula gitmemiş ailesi, tipik bir plastik atık hanesi /geri dönüşüm atölyesinde çalışıp yaşamakta olan 11 yaşında bir kız çocuğudur. Yi-Jie'nin dış dünyayı ailesinin içinde yaşadığı ve çalıştığı atık atölyesinden öğrenmesi hakkındadır.

3. yer ödüllü A. Meenakshi ve I. Srikumar'ın "*Up Down & Sideways*" (2017) filmi Hindistan Nagaland'daki Phek adlı yerde yaşayan 5000 kişi ve tüketimleri için pirinç yetiştirmekte olan insanlar hakkındadır. Film pirinç yetiştiren bir toplumun tarlalarda beraber çalışırken ortaya çıkardıkları sevgi ve kayba ilişkin anılarının müzikal bir portresidir.

Gaia öğrenci ödülü İtalyadan N. Saravanja ve A. d'Emilia'nın "*Dusk Chorus*" (2016) filmine verilmiştir. Eko-akustik besteci David Monacchi'yi Ekvador'un ücra ilkel ormanlarında 24 saat saf, kesintisiz 3D ses manzaralarını kaydetmek için çıktığı macerada milyonlarca yıllık evrimin kaybolmakta olan sonik mirasının parçalarını dinleterek eşsiz bir deneyim sağlamaktadır (http-15).

2018 yılında %70'i Türkiye dışından olmakla 54 ülkeden 271 film alınmıştır. Yarışma 11 film, Gaia Öğrenci Ödülünde 7 film, Panorama 31 film, Özel Gösterim 1 film olmakla toplam 32 gösterim gerçekleşmiştir. Türkiye'den 16 film katılmış, toplam izlenme sayısı 4910 olmuştur (http-16).

Etkinlikler sırasına ilk bölümünde zeytin ve zeytinyağı ile ilgili güncel bilimsel bilgilerin paylaşılması, gıdalara katkı maddeleri, artan kanser vakaları araştırmaları ile ilgili etkinlik, doğal malzeme ve yavaş, el-sanatı metotları ile üretilen geleneksel el-sanatımızla ilgili atölye çalışması, Bizans döneminden günümüze kadar ulaşan bir oyunun aynasından günümüz tüketim toplumuna bir bakış sunulmuştur. Çocuklara geleneksel baskı tekniği ve Troia hakkında bilgi, çocuklar, “*Toprak Ana Masalları*” adlı kitapta yer alan bir masal üzerinden doğanın dengesi ve insanların doğayla ve canlılarla kurduğu ilişkilerin farklı dinamikleri üzerine tartışma, çocuklarla yaratıcı yazarlık atölyesi, masalları dinlemek, deneyimlemek, doğanın dilini öğrenmek, katılımcıların bilgiye kendilerinin ulaşabilmelerinin yollarını aramaktadır. Çocuk atölyelerine 180, Genel etkinliklere 500 kişi katılmıştır.

1. yer Fethi Kayaalp ödülü, İspanya'dan J. Evole ve R. Lara'nın “*Astral*” (2016) filmine verilmiştir. 1970'lerde inşa edilmiş 30 metrelik yelkenli bir tekne olan " Astral, " sahibi tarafından Proactiva Open Arms adlı sivil toplum örgütüne lüks bir eğlence gemisi izleme ve kurtarma botuna dönüşmüş ve ilk kurtarma misyonu için Libya sahiline yelken açar.

2. yer ödülünü Kanada'dan M. Rytz'in “*Anote's Ark*” (2018) filmi almıştır. Film Pasifik ülkelerinden deniz seviyesine yakın Kiribati Cumhuriyeti, deniz seviyesinin yükselmesi nedeniyle yakında ortadan yok olma tehlikesi hakkındadır. İnsanların çoğu ülke dışında güvenli sığınaklar aramaktadır. Anote ülkesini kurtarmak için verdiği kişisel mücadele 6 çocuk annesi Sermary'nin kaderiyle iç içe geçer.

3. yer ödülünü Fransa ve İsviçre'den C. Parette ve C. Ponson'un “*Be'jam Be – The Neverending Song*” (2017) filmi almıştır. Film Sarawak'ta (Borneo) "nehirin yukarısında yaşayanlar" ormansızlaştırmadan ilk etkilenenleri anlatır. Göçebe avcılar olan Penan halkı kendini fırtınanın ortasında bulan ve teslim olmayı reddedenlerin her birinin bu ölümcül savaşta direnişi hakkındadır.

Gaia öğrenci ödülü ABD'den Lucas Bonetti'nin "Fishermen Without a Sea" (2016) filmine verilmiştir. Film 2016 Rio Olimpiyatları için yürütülen resmi temizleme kampanyasının perde arkasını, yerel balıkçıların ve çevrecilerin çevresel bozulma karşısında yaşam biçimlerini, koruma mücadelelerini gözler önüne seriyor ([http-17](#)).

2019 yılında çevrimiçi festivale %80i Türkiye dışından olmakla 60 ülkeden 450 film kabul edilmiştir. Yarışma 14 film, Gaia Öğrenci Ödülü 10film, Panorama kategorisinde 30 film, 7 Özel Gösterim filmiyle toplam 68 film gösterimi gerçekleşmiştir. Türkiye'den 23 film katıldı. Toplam izlenme sayısı 4910 olmuştur ([http-18](#)).

Genel etkinlikler olarak iklim kriziyle ilgili müzik etkinliği, kültürel yemek olarak tarhana çeşitlerini tanıtan atölye, el sanatlarıyla hediyelik eşya atölyesi, balmumu faaliyet alanlarıyla ilgili atölye, defter yapımı ve kitap okuma, çevre konulu oyun, Afgan savaşı sırasında belgesel film yapımı etkinliği, fotoğraf ve tasarım sergisi ziyaret için açılmıştır. Çocuklarla özel programda iklim krizi sunumu etkinliği ve aynı konulu pankart tasarım atölyesi, doğal odun ve sair malzemelerle köy ortamında oyuncak yapma atölyesi, çocuk-doğa etkileşimi konusunda drama etkinliği, geri dönüşüm etkinliğiyle toplanan çöpleri müzik aletlerine dönüştürme, besinler konusuna özel kitap okuması gerçekleşmiştir. Toplamda çocuklar için atölyelere 180, genel etkinliklereyse 500 kişi katılmıştır.

1. yer Fethi Kayaalp ödülü, Belçika'dan D. Lambo'nun "*Breathless*" (2018) filmine verilmiştir. Filmde Lambo, köyünde babasının ve başka kişilerin ölümünün ardından, ölümcül asbest endüstrisi hakkındaki hakikati öğrenmek için araştırmaya başlamıştır. Araştırmaları onu Hindistan'daki en büyük asbest atık alanına götürür.

2. yer ödülü, Türkiye'den A. S. Taşkent'in "*Ovacık*" (2019) filmine verilmiştir. Film Türkiye Komünist Partisinden seçilen ilk Belediye Başkanı Fatih Mehmet Maçoğlu sosyalist idealler ile göreve geldiği Ovacık Belediyesi ve Ovacık halkının gündelik hayatını anlatıyor. Bu küçük ilçede başkanın başlattığı sürdürülebilir tarımı kendi kendine yeten bir ekonomiye çevirme çabası gösteriliyor.

3. yer ödülü, ABD ve Ekvador'dan C. Walker'in "*Spears from All Sides*" (2018) filmine verilmiştir. Filmde Amerikalı misyonerler 1950'lerde petrol şirketlerinin Waorani

topraklarına girerek şuan 12 kabilenin evi olan Ekvador'daki Amazon ormanlarının % 70'i gezegenin en geniş biyoçeşitliliğine sahip yağmur ormanlarını kirleten petrol bloklarına bölmüştür. Ekvador, yeryüzünde kilometre başına en çok sayıda canlı türünü içerdiği düşünülen Yasuni Milli Parkı da dahil olmak üzere Waorani halkının son bakir yağmur ormanını da uluslararası petrol endüstrisine açık artırmayla satmaya başlamıştır.

Gaia öğrenci ödülü İtalya'dan J. Hössle'nin "*Rising of the Setting Sun*" (2019) filmine verilmiştir. Filmde Atlantik Okyanusu'nun ortasındaki küçük bir Portekiz adasının sakinleri, doğal yaşam kaynaklarının yok olmasıyla mücadele ediyor ([http-19](#)).

2020 yılında COVID-19 krizinden dolayı ücretsiz çevrimiçi yapılmıştır. Festivale %85i Türkiye dışından olmakla 75 ülkeden 500 film kabul edilmiştir. Uluslararası Yarışma 15 film, Panorama 13 film, Türkiye Panorama 11 film, toplam 59 gösterim gerçekleşmiştir. Türkiye'den 2 film katılmış, toplam izlenme sayısı 14526 olmuştur.

Festival kapsamında gerçekleşen panellerde kaybolan yerel üzüm çeşitleri sosyal ve duysal hafızamıza etkisi ve tarım politikası, turizmle sömürülen doğa, sürdürülebilir bir turizmin mümkünlüyü, Ekolojik sorunları dile getiren çevre muhabirlerinin azalması ve işten atılması ve Tütün Piyasası Kanunu ile tütün üretimine kota getirildikten sonra yerüstünde ürettiğiyle geçinemeyen Somalı köylülerin hakları ve ücreti gasp edilen işçilerin gündemi üzerine konuşulmuştur. Panel, yönetmenlerle soru ve cevap etkinlikleri 2702 defa izlenmiş, böylece 39 ekolojik sorunları anlatan belgesel filmler, dünyanın birçok ülkesinde ve pek çok farklı insan tarafından görülmüştür. Gösterim yapıldığı platforma 1.423 kişi kaydolmuş ve toplamda 12 bini aşkın kişi festival ile ilgilenmiştir. 2020 yılında çevrimiçi gösterimlerle daha fazla insana ulaşılmıştır ([http-20](#)).

1. yer Fethi Kayaalp ödülü, Avusturya ve Almanya'dan K. Weingartner'in "*The Fever*" (2019), filmine verilmiştir. Film Doğu Afrika'da sıtmaya karşı yürütülen mücadeleyi açgözlülük ve cesaret bakımından örnek bir olay olarak resmetmektedir. Sahra altı Afrikasında hâlâ her altmış saniyede bir çocuk sıtmadan ölür. Büyük ilaç firmaları, Gates Vakfı ya da DSÖ de dahil olmak üzere hiç kimse Afrikalıların kendi çözümlerinin olduğuna inanmaz.

2. yer ödülü, İsviçre'den C. Labhart'ın "*Passion – Between Revolt and Resignation*" (2019) filmine verilmiştir. Belgesel idealleri için coşkuyla savaşmış 1968 kuşağının günümüzde bu ideallerle bağı koparmamak için nasıl mücadele verdiğini anlatıyor.

3. yer ödülü, Fransa' dan A. Bouvart, J. Giraudat ve A. Marant'ın "*Green Blood*" (2019) filmine verilmiştir. Filmde ilk defa 30 farklı medya kuruluşundan olan 40 uluslararası gazeteci, madencilik sektörüyle bağlantılı çevre skandalları hakkındaki soruşturmayı devam ettirmek için işbirliği yapar. Belgesel film, madencilik endüstrisinin insani ve ekolojik bedelini gözler önüne serer (<http-21>).

2021 yılında COVID-19 krizinden dolayı ücretsiz ve çevrimiçi yapılmıştır. Festivale 101 ülkeden 1000 film kabul edilmiştir. Uluslararası Yarışma 15 film, GAIA 7 film, Panorama 17 film, Özel Gösterim kategorisinde 2 film gösterimi gerçekleşmiştir. Türkiye'den 14 film katılmış, toplam belgesel film izlenme sayısı 9346 olmuştur (<http-22>).

Festival kapsamında gerçekleşen panellerde kaybolan yerel üzüm çeşitleri sosyal ve duyuşal hafızamızı nasıl etkisi ve tarım politikası, turizmle nesneleştirilerek sömürülen doğa, sürdürülebilir bir turizmin mümkünlüyü, ekolojik sorunları dile getiren çevre muhabirlerinin azalması ve işten atılması ve tütün piyasası kanunu ile tütün üretimine kota getirildikten sonra yer üstünde ürettiğiyle geçinemeyen Somalı köylülerin madenlere yönelmesi, onların hakları ve ücreti gasp edilen işçilerin gündemi üzerine konuşulmuştur. Paneller internet üzerinden canlı olarak 875, yönetmenlerle soru ve cevap internet üzerinden 890, açılış töreni: 180, ödül töreni: 281 izlenme oranına ulaştı, etkinliklerin toplam izlenme sayısı 17753 olmuştur.

1. yer Fethi Kayaalp ödülü, Norveç, Şili, Belçika ve Birleşik Krallık yapımı, L. Edman & W. Johansson Kalén'in "*Arica*" (2020), filmine verilmiştir. Filmde zengin ülkelerden fakir ülkelere atık madde ihracatı yargılanıyor. İsveçli bir maden şirketi, Şili'nin çöl kasabası Arica'ya kansere ve hastalıklara sebep olacak 20.000 ton zehirli atık ihraç ediyor. "Arica" Lars Edman'ın skandalı ifşa etmesinden sonra kurumsal sorumluluk davasına sürüklüyor.

2. yer Madame Melpo ödülü, İsviçre, Paraguay ve Arjantin yapımı, A. Ullon'un "*Nothing but The Sun*" (2020), filmine verilmiştir. Mateo Sobode Chiqueno, yetmişli yıllardan beri Ayoreo halkının hikayelerini, şarkılarını kaydediyor. Kaybolan bir kültürün

parçalarını korumak amacıyla Mateo Paraguay'in kurak ve ıssız Chaco bölgesindeki toplulukları geziyor.

3. Uluslararası Yarışma Ödülü Filipinlerden J. V. Arong'un "*To Calm the Pig Inside*" (2020) filmine verildi. Film bir kızın sahil kentinde harap olmuş liman şehrini gezerken hatıralarını aktarıyor.

Gaia Öğrenci Ödülü Endonezya' dan A. F. Khafifi' nin "*Human vs Elephant*" (2020) filmine verilmiştir. Riau (Sumatra, Endonezya) bölgesindeki büyük arazi temizliği, Sumatra fillerinin yaşadığı ormanların işlevlerini değiştirerek petrol madenciliği fabrikası, altyapı binaları, topluluk bahçeleri ve yerleşim yerleri haline gelmesine ve fil habitatının kaybına neden olur. Fillerin sakinlerin bölgelerine girmesiyle, sakinler ve filler arasında çatışma çıkar (http-23).

Festival Youtube üzerinden 49.741 izlenme sayısına sahiptir. Festivalin bu 8 yıl içinde en yüksek katılımı 2020 yılında gerçekleşmiştir (http-24).

Çevre konularında iletişim uzmanları, çevre bilimciler ve diğer ilgili taraflar, küresel iklim değişikliği hakkında halka en etkili şekilde nasıl iletişim kurulacağı konusundaki endişelerini defalarca dile getirirler de çoğu insan, doğrudan deneyim eksikliği nedeniyle kitle iletişim araçlarından küresel ısınma hakkında bilgi edinir. Bu da zaten karışık olan konuların belirsizliğine neden olur. İzleyiciler mesaj kalitesine göre kendi maruz kaldıkları olumlu etkiyi abartma, olumsuz nitelenen mesajlardan diğerlerinin daha fazla etkilendiğini düşünmek eğilimindedir. Kendilerini bir konu hakkında özel bilgiye sahip olarak algılayan kişilerin, başkalarının sahip olduğu karşılaştırmalı bilgi eksikliğinin, başkalarını medyaya maruz kalmanın olumsuz etkilerine karşı daha duyarlı hale getirdiğine inandıkları ileri sürülmüştür. Mesaj kalitesi, birinci şahıs algısının olumlu bir göstergesi olacaktır (Lin, 2013, s. 712). Festival katılımı, topluluk kaynaklarını festivalin yönetiminden sorumlu organizatörler, festivalle ilgili düzenlemeler yapmak için yerel işletme ve genel toplumla etkileşime girerek, yani geliştirerek sosyal sermaye oluşturur. Bu etkileşim, topluluk kaynakları ve uzmanlığı konusunda farkındalık yaratır, daha önce ilgisiz gruplar ve bireyler arasında sosyal bağlantılar oluşturur (Arcodia ve Whitford, 2006, s. 11).

Planlama, organize etme, etkileme ve kontrol etme gibi temel yönetim işlevleri (Certo ve Applebaum 1984), etkililik ölçütlerinin oluşturulması için gerekli yapıyı sağlar. Planlama işlevi, hedef belirlemeyi (ör. Biçimsele karşı biçimsel, hedef değiştirme), karar vermeyi (ör. Problem çözme, merkezi veya merkezi olmayan) ve pazarlamayı (örneğin, bölümlenme, fiyatlandırma, promosyon, dağıtım) içerir, liderlik ve iktidarın kullanılmasıyla ilgili önlemleri ele alır. Organizasyon; yapı, personel ve uzmanlaşma ile ilgilidir. Personel alımı, gönüllülük, eğitim ve motivasyonun festival yönetiminin kilit unsurları olduğu için özellikle önemlidir; Kontrol, öncelikle bütçe süreci, gelir yaratma, mali kontroller ve yatırımlar incelenerek ölçülür (Getz ve Frisby, 1988, s. 24).

Bilgisayarların ve çevrimiçi ortamların, kullanıcıların fiziksel konumlarından bağımsız olarak etkileşim kurmasına izin vermesine rağmen, fiziksel yakınlığın bir etkileşimin sonucunu belirleyen önemli bir faktör olmaya devam ediyor. Teknoloji fiziksel etkileşimin mümkün olmadığı durumlarda izin verse bile yerel fiziksel bağlam, zaman dilimleri, kültür ve dil farklılıklarının devam eder (Vega vd., 2016, s. 19).

Pandemi sürecinde festivallerin tanıtımında ve dijital mecraların çevrimiçi versiyonlar ve web sitesinin önemi arttı. Festivaller başvuru yapan yönetmenlerin izniyle filmlerin kamuya açık çevrimiçi platformlarda gösterimi, izleme linklerini sadece festival izleyicisinin olduğu Festival Scope ya da Shift 72 gibi bir video konferans platformu üzerinden belli bir süre için paylaşılmaktadır. Bunun için filmlerin çevrimiçi yayın zamanı geoblocking denilen coğrafi bloklama ve forensic watermark kullanılıyor. Coğrafi bloklama yöntemi kullanıcıların coğrafi lokasyonlarına göre içeriğe erişimini engellemek ya da içeriği değiştirmek içindir. Belli bir süre için festivalin seyirci kitlesi ile link paylaşımı filmin kopyalanabilme olasılığını yükseltmek ve güvenliğine zarar vermektedir. Çevrimiçi mecraların yaygınlaşmasıyla film güvenliği hayatımıza girse de, filmlerin daha büyük kitlelere ulaşması olumlu bir gelişme olarak görülmektedir. Güvenlik için ekstra harcamalar sebebinden ücretsiz çevrimiçi etkinlikleri mükümsüz kılar (Uygun ve Çavuş, 2022, s. 190-192).

4. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümü, “Bozcaada Uluslararası Belgesel Film Festivali örneğinde çevre topluluğu oluşturma” BIFED’i değerlendirerek topluluk oluşturmak hakkında araştırma ortaya koymaktadır.

Çalışma, yazılı kaynak taraması ve gözleme dayalıdır. Bozcaada Uluslararası Ekoloji Festivali örneğinde çevre belgesel film festivallerinin özellikleri, topluluk ve genel amacı açısından değerlendirilmiştir.

Çalışmada önce yazılı kaynaklardan ve festival organizatörü ve katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucu elde edilen bilgilere dayanılarak topluluk oluşturma yollarıyla ilgili bilgiler toplanmıştır.

4.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışma deseni ile planlanmıştır. Veri toplamak amacıyla görüşme tekniği tercih edilmiştir. Bununla birlikte festivalin 8 yıllık festival etkinlik geçmişini inceleyerek organize ve katılımcılar arasındaki fikirler karşılaştırılmış ve sonuca varılmıştır.

4.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Bozcaada Uluslararası Ekolojik Belgesel Film Festivali oluştururken, araştırmanın örnekleme ise festival ile ilgili süreçlerinde katılımcı veya izleyici gibi bulunmuş 13 kişi oluşturmuştur. 13 kişi festivale katılma durumu gibi etkiler gözetilerek belirlenmiştir. Örneklemin 13 kişi ile sınırlandırılmasının sebebi belirli bir kişi sayısından sonra sorulara verilen cevapların birbirini tekrar ederek devam etmeye başlamasıdır. Çalışma grubundaki 13 katılımcı meslek olarak iki yönetmen, bir gazeteci, iki mühendis, iki öğretmen, bir besteci, işletme sahibi, dört emekliden oluşuyor.

Katılımcıların belirlenmesinde festivalle ilgili web sitelerindeki, sosyal medya hesapları üzerindeki bilgilerden yararlanılmıştır. Bu süreçte, diğer bir etken de katılımcıların yardımcı olma istekleridir. Sonuç olarak festivalde daha önce bulunan, etkinliklerin parçası

olan kişilerle ve festival koordinatörü görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yazılı olarak çevrimiçi form üzerinden tez yazarı tarafından gerçekleştirilmiştir.

4.3. Veri Toplama Tekniği ve Aracı

Çalışma grubumuz çevre festivaline katılan 13 kişiden oluşmuştur. Araştırmacı tarafından açık sorular halinde çevrimiçi formla gerçekleştirilerek yapılmıştır. Görüşme soruları tez sahibi tarafından hazırlanmıştır.

Çalışmamızda mülakat yöntemi uygulanmış ve katılımcılara aşağıda yer alan sorular sorulmuştur.

1. Bozcaada Uluslararası Ekolojik Belgesel Film Festivaline katıldınız mı? Hakkında düşünceleriniz nedir?
2. Çevre konusu sizin için ne kadar önemli, yaşam alanınızda böyle bir etkinliğe gerek var mı?
3. Festivalin bölgenin kültürel ve çevresel yapısı üzerindeki etkileri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
4. Festivalin konusu yerli insanların ihtiyaçlarını karşılıyor mu? Hayatınıza uygulayabileceğiniz bilgi edindiniz mi?
5. Festivalin bölgenin kültürel ve çevresel yapısı üzerindeki etkileri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Ek olarak BIFED festivalinin koordinatörü Ethem Özgüvene yönlendirilen sorular:

1. Çevre topluluğu oluşturma hedefleri acil sorunlara mı dayanıyor? Topluluk üyeleri sorunların kendilerini nasıl etkilediğini anlıyor ve farkındalar mı? Topluluk hedefleri üyelerinin ihtiyacını karşılıyor mu?
2. Topluluğumuzdaki insanlar bir sorunu çözmek için birlikte çalışmaya ilgi duyuyor mu? Kendilerini aynı topluluğun bir parçası olarak görüyorlar mı?
3. Diğer kuruluşlar veya dernek grupları toplumda etkin şekilde çalışıyor mu?

4. Festival kapsamında çevre topluluk üyelerine açık diyalog uygulama, güven geliştirme ve grup karar verme becerilerini artırma fırsatı sunan herhangi bir faaliyet var mı?
5. Kendi içinizde liderler yetiştirmek için ne gerekir?
6. Yeni katılımcıların kabul edildiğini ve sürecin bir parçası olduğunu hissetmelerine yardımcı olacak mekanizmalar var mı?
7. Topluluk oluşturma çabasının mümkün olduğu kadar çok insana ulaşmak için çeşitli teknikleri ve stratejileriniz nedir?
8. Hedeflerinize ulaşmak için sizinle çalışan topluluk üyelerinize nasıl bir eğitim veriyorsunuz?
9. Harekete geçmek için sorunlarla ilgili her yıl yeterli bilgi veriliyor mu?
10. Katılımcılar çevre alanında nasıl bir eğitime ihtiyaç duyuyor?
11. Maddi kaynakların en iyi nasıl kullanılacağına dair kararlar almak için neler göz önünde bulundurulur?
12. Topluluk organizatörü ne tür bir deneyime sahip olmalı?

4.4. Veri Analizi

Görüşme tekniğinde kişi sayısının az olması ve hazırlanan soruların cevapları ile belirgin bir yapı oluşturulabileceği düşünüldüğünden bilgisayar programları kullanılmadan bir kategorizasyon yapılmıştır. Görüşme soruları tez sahibi tarafından hazırlanmıştır. Sorular Mattessich ve Monsey'in "Community building: What makes it work" isimli kitabı esasında oluşturulmuştur. Yapılan yazılı görüşmelerin genel verilerin analizi yapılmıştır.

5. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular ve ulaşılan yorumlardan bahsedilmektedir. Aşağıda katılımcılar ve festivalin koordinatörü ile yapılan görüşmenin sonunda elde edilen bulgular görünmektedir.

5.1. Festivale Katılımcıların Bakışı

Genel olarak katılımcılara göre Bozcaada Uluslararası Ekolojik Belgesel Film Festivali başarılı bulunmaktadır. Katılımcıların cevaplarına göre bulgular aşağıda sıralanmaktadır.

- Adaya değer katan başarılı ve nitelikli festivaldir.
- Organizasyon olarak başarılı, etkinlikler ve sohbetler yer almaktadır.
- Eğitici yönü önemlidir ve güncel konular ele alınmaktadır.
- Bir çok kitle örgütünü bir araya getiren, birbirleri ile ilişkilerini güçlendiren, aktif gençlerin üretimine destek olan bir festivaldir.

5.2. Etkinlik Kapsamında Çevre Konusunun Önemi

Festivalin gerekliliğiyle ilgili verilen cevaplar ekolojik sorunları önlemek adına verdiği bilginin önemi yönündedir.

- Doğada ve sokakta yaşayan hayvanlar için de bir şeyler yapılmalıdır.
- Festival bilgi ve bellek açısından önemlidir.
- Çevre konulu festivalin her bölgeye uygun yaygınlaşması önemlidir.
- İklim krizi ile çevre konusundaki duyarlılık arttıkça bu gibi festivallerin artacağı düşünülmektedir.
- Türkiye dahili ekolojik tahribatları durdurmak için önemli farkındalık yaratıyor.
- Festival dünya genelindeki çevre konularını bilmek ve anlaşılmasını sağlıyor.
- Korunması gereken bir yer olarak Bozcaada'da bu festivalin yapılıyor olması önemli

5.3. Festivalin Bölgenin Kültürel ve Çevresel Yapısına Etkisi

Festivalin etkisine yönelik etkinliklerde elde edilen bilgilerin bölge halkının yaşamında etkili olduğu düşünülmektedir.

- Çevrimiçi değil, yüz yüze olduğu ve çok insana ulaşabildiği sürece etkinliği artar.
- Bölgenin kültürel ve çevresel yapısına uyuyor.
- Çevre temalı filmler sayesinde adadaki çevre bilincine katkı sağlıyor, bilinçlendiriyor ve duyarlılık yaratıyor.
- Genç nüfusu bir araya getirmek ve çevre mücadelesine katmak açısından büyük önem taşıyor.
- Bölgede turizm vb. alanlarda tanıtılmasında, doğasının bozulmaması gereği bilincinin yerleşmesinde etkili.
- Bölgede yaşayanlardan ziyade farklı bölgelerden festivale katılanlar bilgi paylaşımı açısından etkilidir.

5.4. Festivalin İhtiyaçlara Yönelik Potansiyeli

Festivalin yararlılığına yönelik, onun bilgilendirme işlevi ön plana çıkmaktadır.

- Yerli halktan katılım ve etkileşim az, farklı bölgelerden gelenler festivali daha sık takip ediyor.
- Kültür ve sanat etkinlikleri yerli halk tarafından ilgi çekmektedir.
- Festivalin konusu ve ekoloji mücadelesi bakımından buradaki halkın bilinçlenmesi için değerlidir.
- Çevre mücadelesini büyütebilecek insanlarla bir arada olmak şansı veriyor.
- İzlenen belgesel filmler ülke yada yurtdışındaki mücadele ve olaya yaklaşım süreçlerini irdelediği için kesinlikle yol göstericidir.
- Etkinlikler süreci verilen bilgi sayesinde farkındalık yaratmaktadır.

5.5. Festival Topluluğuna Katılım

Festival topluluğuna daha fazla katılım sağlamak istenmektedir.

- Katılımcılar kendilerini sürecin bir parçası olarak görüyor.
- Yeterli etkileşim ya da karşılıklı diyalog vs olmasa da topluluğun bir parçası olmak, katkı sunmak isteği var.

BIFED festivalinin koordinatörü E. Özgüven görüşme sonucunda festivalin kültürel etkilerine dair elde edilen bulgular aşağıda özetlenmiştir.

- Festivalin daha çok eğitimsel yönüne vurgu yapılmaktadır. Festival yoluyla çevre topluluğu oluşturma hedefleri acil ve sürekli sorunlara dayanıyor. Katılımcıların tamamen ihtiyaçlarının ödenmesi güç olsa da, festival sürecinde çok sayıda sorun çözülmesi gerekmektedir. Katılımcıların topluluktaki devamlılığı kendi ilgisine göre değişmektedir.

- Yerli topluluklarla çalışma açısından festival birçok STK'ya açık, bağımsız bir alan sağlamakta ve onları kitleyle buluşmasını sağlamaktadır. Türkiye dahili STK'larla çalışılıyor ve onların temsilcileri festivale önemli katkılar sunuyorlar.

- Festival topluluğunda özel bir liderlik eğitimleri yoktur. Eğer uygun ve özgür bir ortam varsa lider karakterler kendini gösterir. Doğal süreçlerle gençler ekibe ekleniyor. Bu süreçte birlikte çalışma gibi doğal bir eğitim oluyor. Türkiye'de organizatörler beklenmeyen durumlara hazırlıklı olabilmek gibi özellikler gerekiyor.

- Katılımcılar çevre eğitiminde izlenen belgesel filmler etkilidir

- Organizasyon için yeterli bir bütçe oluşturmak zorlu bir süreç. Kısıtlı maddi kaynağı optimal kullanma gerekmektedir.

BIFED katılımcılar tarafından mekan ve organizasyon açısından başarılı bulunmaktadır. Festivalin önemi ve bölge için gerekliliği konusunda festivalin eğitici yönü öne çıkmaktadır. Ekolojik tahribatları azaltacağı yönünde inanç mevcuttur. Yerli insanlar tarafından çok fazla ilgi görmemesi festivale katılım açısından olumsuz olsa da katılımcılar festivali turizm ve bilgi bakımından faydalı bulmakta ve bu yüzden festival topluluğunun bir parçası olma eğilimindedir. Topluluk oluşturma açısından film gösterimleri yeterli desteği sağlasa da katılımcıların festival etkinliklerine yönelik daha fazla katılım sağlama isteği bulunmaktadır.

BIFED yönetmenler tarafından fark edilmekte ve uluslararası çerçevede gönderilen film sayısı artmaktadır. 8 yıl içinde gönderilen filmlerin sayısı artarak değişkenlik göstermektedir. 2014 yılında ilk düzenlendiğinde 170 film gönderildiği halde, 2021 yılında festivale 1000 film gönderilmiştir. Topluluk oluşturmak için kurulan ilişkide bu filmler

eğitici rol oynayarak ortak değerleri pekiştirir. Aktivist yapıya sahip konu ve anlatı, sunulan değerler topluluktaki aktivizmi beslemektedir. Festivalde 2014 yılında 2600 olan toplam izlenme sayı 2019 yılına kadar 4910'a ulaşsa da, 2020 yılında geręekleřen çevrimiçi festivalde izlenme sayı 14526, 2021 yılındaki çevrimiçi izlenimler 9346'a ulaşmıştır.

Festivale çevrimiçi olarak katılanlar festival topluluğuna eğilimi daha az gözlemlenmektedir. Çevrimiçi etkinliklerin topluluk oluşumunda rolünü arttırmak için festivalin eğitimsel, haberdar etme gibi faaliyetlerinden ziyade interaktif yönü olmalıdır. Çevrimiçi etkinliklere mekansal sınırların ortadan kalkması nedeniyle katılım yüksektir. Çevrimiçi soru ve cevap, panellerde katılımcıların yorum yapma, konuşma gibi fırsatlar sağlanmaktadır.

Belgesel filmler geręek hayatın bir temsili ve geręeęi dönüştürecekle bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Fark edilmeyen geręeklięi ele alarak toplumsal değişime teşvik etmektedir. Çevre belgesel filmlerinde genelin ilgi alanına giren, güncel çevre sorunları ele alınmaktadır. Fonksiyonellik açısından problemi ortaya koyarak farkındalık yaratmak ve izleyiciyi harekete geğirmeye yönlendirmektedir. Çevre sorunları anlatılırken prodüksiyon öncelikli değil, konu odaklı anlatı tercih edilmektedir. İnanđırma, ikna etmek için yararlı uzman bilgisine başvurulur. Sorun odaklı nesnel bir anlatı türü öne çıkmaktadır. Sinemayı sanatsal bir anlatım aracı olarak değil aktivist amaç için kullanmaktadır.

BIFED'in ödöl alan filmleri incelerken belgesel film seçimi direniş ve birliktelik sergileyen azınlık grupların varlığını sürdürme mücadelesi, çatışmaya sahip anlatı, adalet arayışı ve cesaret tasvir edilen belgesel filmlere öncelik verilmektedir. Bu belgesel filmin hayattan bir kesit olarak kullanılması ve benzer amaçlı insanları bir araya toplayarak farkındalık yaratma işlevinin ön planda olduğunu görölmektedir. Güncel ve farklı grupları çoğunluğa karşı koruyan çevre belgeselleri sürecin bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yaklaşım belgesel filme yeni anlatım olanakları sunmaktadır.

BIFED festivalinin 8 yıllık geğmişinde ödöl alan filmler, çevre ve insan ilişkileri, dayanışmayı temsil eden filmlerdir. Festival katılımcılarının düşüncelerin olumlu olması kendi mekanına başarılı bir festival olarak nitelendirilmesi anlamına gelmektedir. Olumlu

yorumların arasında festivalin eğitici ve haberci yönü ön plandadır. Festivaller farklı toplulukların bir araya geldiği platform olarak bilinmektedir. Bireylerden ziyade benzeri değerleri paylaşan diğer çevreci topluluklar da festivale katılım sağlamakta ilgililer. Çevreci topluluklarla işbirliği sağlandıkta yerli katılım artmaktadır. Topluluklar ortak ve benzeri değerlere sahip olduğundan kendi aralarında tutarlıdır. Bu tutarlılık azınlıkta olan festival organizasyonunun katılımcılar karşısında güvenini artıracaktır. Festival dışı çok sayıda başka festival, sinema salonu, STK, dernek, sendika ile ödüllü ve iyi filmlerin gösterimlerini yapmakta ve çocuk programları geliştirilmektedir.

6. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çevre festivalleri yerel kültürü ve sinemayı birleştirir. Yerel kültür orada yaşayan halkın doğayla ilişkisi sonucu şekillenir. Endüstriyel bir ürünle doğayı koruma ilişkisi elindeki araçların nasıl olumlu yönde kullanılabileceği örneğidir. İnsan doğayla ilişkisini çözmezse ve her iki taraf için uygun şartlar oluşmazsa denge kaybolacak ve ekolojik felakete yol açılacaktır. Manzaraların sadece turizm amaçlı sömürülmesine karşın çevre festivalleri, doğa ve insan arasındaki bozulan ilişkiyi iyileştirmek amaçlı daha duyarlı toplum oluşturmaktadır. Bu festivaller, becerilerini cömertçe paylaşan ve koordinasyon konusunda önemli miktarda zaman harcayan gönüllülerin etkili ekip çalışmasının sonucudur.

İnsanlar günlük gözlemlediği ekolojik tahribatların duyurulması ve ona yönelik derin bilgi elde etme eğilimindedir. Topluluk festivalinin turizm ve sair yerine bilinçlendirme ve topluluk oluşturma yönü ön plandadır. Yerlilerin ilgisini artırmak ve bireylerde güvenirlilik yaratmak ve savunulan değerlerle etkinliğin programı arasındaki tutarlılık sonucu ortaya çıkan yargıların, katılımcıların tutumunun içselleştirilmesinde rol oynamaktadır. Film festivallerindeki ödül töreni, etkinliğin konu ve değerlerine uygun seçilen film örneği festivalin amacı ve hedefe ulaşmakta yardım edecek tutarlılığı sağlama adına gösteridir. Festivallerin yılda bir kez belirli zaman ve mekan içinde var olmasına rağmen tüm yıl içinde sanal ortamda varlığını sürdürmektedir. Yıllık hesaplanan paylaşımlar ve sosyal medya stratejisi kendine özgü kitle oluşturmaya, güven ve bilgi inşa etmeye yöneliktir.

Festivalin son yıllarında edinilen deneyimler çevrimiçi etkinliklerin ve film gösterimlerinin daha geniş kitlelere ulaşıldığını göstermektedir. Önümüzdeki yıllarda internet üzerinden yayımla katılımcı sayısı daha da artabilecektir.

Çevre Topluluk belgesel film festivalleri grupların ve bireylerin çevreye karşı tutumlarını değiştirmek ve daha çok kitleyi etrafında toplayarak bir etki alanı oluşturmayı hedeflemektedir. Azınlıkların organize ettiği bu festivaller genel anlamda bilgi, referans, belirli kaynaklar kullanarak bireylerin güvenini kazanmaktadır. Belgesel filmler format olarak bu amaca uygundur. Aktivist bir yapıya sahip olduğundan topluluk festivalleri ister toplumsal cinsiyet, ister çevresel ya da insan hakları film festivalleri üzerinde olsun kendi arasında çeşitliliği koruyan bir toplum içinde küçük gruplar halinde etki gücü olarak mevcuttur. İnteraktif etkinlik organizasyonu katılımcıların tamamen festivalin bir parçası

olması adına çok önemlidir. Çevrimiçi etkinliklerde de mecralar organizatörler tarafından iyi değerlendirilmeli ve zamanlama, herkesin katılımını sağlama gibi durumlara dikkat edilmelidir. Sosyal medyanın fonksiyonları kullanılarak topluluk içinde veya topluluklar arası etkileşim kurmak daha kolay ve sürekli. Katılımcıları görevlendiren bazı etkinlikler onların kendi kurdukları sosyal alanda aktifliğini artırır ve kendilerini topluluğun bir parçası olarak görmeye başlarlar. Örneğin, BIFED' in düzenlediği geri dönüşüm atıkların toplanıp müzik aletleri yapılması etkinliğinde katılımcılar görevlendirilmiştir.

Festival organizasyon açısından doğal sürecin bir parçası olarak yaygınlaşmaktadır. Reklam için sosyal ve geleneksel medya araçları yeterli bulunmaktadır. STK'lara alan tanıyarak topluluklar arası bağları genişlemektedir. BIFED festival süresinde etkinlikler yoluyla kamusal alan yaratır ve katılımcıların topluluğa dahil edilme süresini destekler. Çevre belgesel filmlerinin izlenimi topluluk için resmi olmayan eğitimin bir parçasıdır. Festival boyu bu uzman konuşmaları ve panellerle desteklenerek ortak değerleri pekiştirmektedir.

Yönetmenlerle soru-cevap bölümünde toplulukla sanatçı arasında iletişim kurulmakta ve sanatın toplulukla arasındaki sınırları ortadan kaldırılarak demokratik bir ortam sağlanmaktadır. Bu bölüm sanatını sergileyen yönetmenin işinin anlaşılması, bilgiye erişim, kitleyi tanıma açısından yararlı bir bölümdür.

Atölyeler katılımcı bir öğrenim sağlayan festival dahilinde ilgi alanlarına göre talep gören etkinliktir. Bu alanda bilgi edinme ve uygulama paralel olarak ilerler. Daha bilinçli bir tüketici topluluk oluşturmayı hedefleyen, organizasyon tarafından oluşturulan alandır.

Festival organize edenler açısından süreci 3 aşamada tanımlamak işi hafifletebilir. Ön hazırlıkların olduğu süreç, festival süresi ve festival sonrası.

Festivalin ön hazırlığı tamamen tasarımla ilgilidir. Her yıla özel konu belirleme, görsel tasarım işlemleri, çevrimiçi ve yüz-yüze iletişim kurulacak iletişim, gönüllü programı, festival programı, işbirlikçileri, sponsor arama gibi işlemler içermektedir. Davetlilerin ayarlanması, film gönderilerini açık ilan etmek, filmleri toplamak ön seçim komisyonu, jüri belirleme, tanıtım işlemleri film seçimi ve programlama, bağış toplama ve topluluk erişimi, promosyon malzemelerinin grafik tasarımı, terfi, web tasarımı, gönüllü işe alım, eğitim ve zamanlama da ön hazırlıklara dahildir. Festival süresi, ön hazırlık zamanı planlanan ve tasarlanan programın gerçekleştirilmesidir. Ek olarak katılımcı ve izleyicilerin

geribildirimleri alınır, tepkileri ölçülür. Bu sürede açılış ve kapanış törenleri, izleyici sayısının tutulması, görsel arşiv için fotoğraf ve videoların çekilmesi, sosyal medya üzerinden güncel paylaşımlar, misafirlerin kabul edilmesi, paneller ve etkinliklerin başarılı şekilde yapılması, ödül alan filmlerin açıklanması, festival sonrası bütçe meseleleri, raporlar ve değerlendirmeler yapılmaktadır. Süreç festival programına bağlı olarak en az 6 ay sürmektedir. Değerlendirmeler gelecek yıldaki festivalin içeriğini belirlemede yardımcı olacaktır.

Festivalin diğer topluluklarla işbirliği içinde olmasının yapılan etkinlikler hem fazla topluluğun dikkatini çekmek için hem de gerçek maliyetleri azaltmak için artı sağlamaktadır. Topluluk festivallerinin fonlara bağlı olması ve süreklilik bakımından maddiyatla olan bağı azaltmak gerekmektedir.

Festivaller belgesel film sektörünü canlandırarak tekelleşmenin karşısını almaktadır. Yaratılan rekabet ortamı maksimum yaratıcı hikaye anlatımına teşvik etmektedir. Bu yüzden belgesel sinema yarandığı ilk günden günümüze çok farklı dil geliştirmiştir. Filmler festivaller için ister teknik ister de konu açısından belli bir kriterle dayanmalıdır. Festivallerin sadece yarışma olarak değil yönetmenlerin kendilerini geliştirebileceği bir alanlar olarak da görmek gerektir. Festival dahilinde özellikle yeni yönetmenlerin kendilerini geliştirebileceği atölyeler organize ediliyor. Kendi projelerini teklif edebilecekleri ve maddi kaynak bulabilecekleri pitchingler, para toplama kampanyaları ve işlerini pazarlayabilecek bir kitle oluşturuyor. Burada her çıkar grubu birbirine bağlı olarak çalışır ve birbirini beslemektedir. Festivaller kendi filmlerine fonlar bulmak, geleceğe yönelik beraber projelerde yer alabileceği insanları tanımak için bir alan sağlar. Bu alanda ortak değerler uğruna toplandığı için bu süreç normal ve hızlı şekilde ilerler. En önemlisi bu sistem uluslararası şekilde devam ettiği için yönetmenlerin seçim yelpazesi genişler. Festival topluluğunda bulunmak yönetmene mesleki açıdan bir kimlik kazandırır ve ilgi alanlarına yönelik toplulukları tanıma ve çalışma şansı olur.

Turizmin olduğu bölgelerde çevre festivallerinin olması turizmin getirdiği doğa istismarı, çevre kirliliğinin önlenmesi açısından hem eğitici hem de önleyici değer taşımaktadır. Festival yurtdışı ve yurtiçi insanların katılımıyla gerçekleştiği için bölge esnafına ekonomik fayda sağlar.

- Bölgede şehir dışından katılım sayesinde yerel halk hizmetlerini, ürünlerini sataabilecekleri bir alan olacaktır.
- Filmin izleyicilere ulaştırılması ve dolaşımı açısından festivaller önemlidir. Sadece film gösterimi ve çevre bilgisi ve sair sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda kültürel gelişimi desteklemektedir.
- Belgesel film yönetmenlerine ve yapımcılara yeni konu ve tarz deneyimini sergilemek ve iletişim kurmak için alan tanımaktadır.
- Yerli üreticilerle iletişim, sosyal çevre, kendi işine yönelik ağ kurmasını desteklemektedir.
- Festival amacına yönelik topluluklar oluşur ve ilerde yetkililerin alacağı kararlara etki gücü sağlamaktadır.
- Çevre konusunda bilgili bir kitlenin yetişmesi belgesel sinema alanında yeni tüketici altyapısını oluşturmaktadır.

Son yıllarda pandeminin başlamasıyla dünyadaki tüm etkinlikler gibi festivaller sosyal etkileşim ortamını neredeyse ortadan kaldırmış, varlığını çevrimiçi sürdürmeye çalışmaktadır. Bu olay festivallerin çok düşük bütçelerle yapılabileceği ve kültürel alanda bağımsızlığını koruyabilmek, daha geniş kitlelere ulaşabilme şansını yakalar. Sosyal medyada kurulan sanal gruplar çevre festivallerinin yarattığı topluluğu dijital mecraya taşımak açısından değerlidir.

Bu çalışmanın konusuna ve bulgularına uygun olarak aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

Festival çalışmalarına başlamadan önce çekirdek ekibin eğitim alması, organize becerileri edinmek ve karşılaşılabilecek olumsuz durumlara karşı, festivalin organizasyon ekibinde süreklilik açısından da önemlidir. Alanında uzman liderler sosyal projelerin gelişimine katkı sağlamaktadır. Bu beceri edinme eğitimini belli bir ücretler karşılığında ders olarak almak, ya da tecrübeli dost festivallerin ekip tecrübelerinden yararlanmak için ortak görüşler organize edilmesi mümkündür.

Festival gönüllülerinin yerli halktan seçilmesi yerli insanların sosyal sorumluluk projelerine katkısını arttırarak festivalin eğitimsel işlevinin belli bir kısmı yerine getirilmiş olur. Aynı zamanda topluluğun bir parçası haline gelerek aktif katılım sergilerler. Festival

maliyetlerinin düşürülmesi açısından da önemlidir. Yol ve konaklama ücretlerinin ortadan kalkması bütçe için ciddi anlamda fark yaratmaktadır.

Festival etkinliklerinin program tasarlanmasında yerel halkın ilgi alanlarına yönelik yapmak mümkündür. Bunun için yakın bölge enstitülerinde çalışan, araştırmalar yapan kişilerle görüşülmesi, bu çalışmaların değerlendirilmesi, etkinliklere yerli halkın temsilcilerinden uzman kişilerin katılımının sağlanması gereklidir.

Seçilen konular bölge gelişimine hizmet eden ve yerli üreticilerin ilgi alanında olmalıdır. Festival bitiminde festival süreci raporlanması ve katılımcılardan alınan anketler, söyleşi gibi geri bildirimler festivalin ileriki yıllarda kalitesine etki etmektedir. Yerel insanları kazanmak festivali sürekli kılacaktır.

Yerel sanatçılar, zanaatçılar için ortak fuar ve sergiler düzenlemek. organizasyona yerel uzmanları ya da komsu bölgelerden olan kişileri davet etmek, bölgenin sahip olduğu değerleri açığa çıkarmak açısından da değerlendirilebilir. İşbirlikleri maliyetleri azaltma ve süreklilik açısından bir topluluk festivali için değerlidir.

Yerli çevre film festivallerinin web sitesinin kurulması, birlikte fikir alış-verişleri, ortak projelerin yapılması kapsamında önerilmektedir. Festivallerle ilişkili platform sayısı az olduğundan kesin bilgilere sadece ikinci elden, makaleler ve sair gibi kaynaklardan ulaşmak mümkündür. Arşivlenme sorununu çözmek açısından dijital ortamlar, kütüphaneler kurulması önemlidir.

Topluluk festivalleri kapsamında yürütülecek araştırmalarda festivalin ekonomik özgürlüğü, kendi kendini maddi temin edebilme yolları gibi konular ele alınabilir. Festivalin ekonomik özgürlüğünü elde edebilmesi, onun ideolojik olarak bağımsızlığını ve sürekliliğini sağlamaktadır. Aynı zamanda tematik festivallerin yerel şartları bağlamında değerlendirerek demokrasi çalışmalarında rolü, sosyal etkisi gibi çalışmalar yapılabilir.

Sonuç olarak söylemek gerekirse, BIFED'in son iki yılda daha fazla katılımcı ve izleyici sayına ulaşması kurulan çevre topluluğunu geliştirmek için iyi bir şanstır. Festivalin hibrit olarak hem canlı hem çevrimiçi yapılması kamera, dijital ortamda çalışacak insanlar gibi ek kaynaklar talep etse de büyümeye hizmet edecektir. Çevrimiçi katılımcılar topluluğun

tam olarak bir parçası gibi hissetmediğinden festivalin çevre konusu kapsamında kamusal alanda topluluk oluşturmak için etkindirler ve tüm faaliyet programı bu amaç uğruna şekillendirilmiştir.

KAYNAKÇA

Arcodia, C., & Whitford, M. (2006). Festival Attendance and the Development of Social Capital. *Journal of Convention & Event Tourism*, 8(2), 1–18.

Aronson, E. (1972). *The Social Animal*. San Francisco: W.H. Freeman.

Aufderheide, P. (2007). *Documentary Film: A Very Short Introduction* (1st ed.). Oxford University Press.

Aytekin, Hakan (2017). "Belgesel Sinemanın Dili: Kısıtlar ve Olanakları", (Editörler), Nagihan Çakar Bikiç ve Ferhat Özgür. *Belgesel/Kısa Film/Video Sanatı*, İstanbul: Doruk Yayınları, s. 43-66.

Bosma, P. (2015). *Film Programming: Curating for Cinemas, Festivals, Archives*. Columbia University Press.

Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). *The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation*. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497–529.

Boler, M., & Allen, K. R. (2002). Who's naming whom: Using independent video to teach about the politics of representation. *Women's Studies Quarterly*, 30(1/2), 255–270 (132).

Bordens, Kenneth S., Horowitz, Irwin A. (2008). *Social Psychology* (3rd ed.). FreeLoad Press.

Buckland, W., (2000). *The Cognitive Semiotics of Film*. Cambridge University Press.

Green, Thomas A. (1997). *Folklore an Encyclopedia of Beliefs, Customs, Tales, Music and Art*. Volume I & II.

Ceritli, İ. (1998). Çevreci hareketin siyasallaşma süreci. *Divan Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, 5, 255 - 270.

Clarke, J. (2012). *Sinema Akımları: Sinema Dünyasını Değiştiren Filmler*. Kalkedon Yayınları.

Chan, F. (2011). The international film festival and the making of a national cinema. *Screen*, 52/2, 253–260.

Charles Musser, “Trauma, Truth, Environmental Documentary”, *Eco-Trauma Cinema*, ed. Anil Narine (New York:Routledge, 2005), 46-72.

Cunha, M. and Márcio da Silva, A. (2018). Human Rights, Social Movements and Activism in Contemporary Latin American Cinema. Palgrave Macmillan.

Cudny, W., Korec, P., Rouba, R. (2012) Resident’s perception of festivals – the case study of Lodz, *Sociológia – Slovak Sociological Review*, 44(6), pp 704-728.

Çelik, T. (2012). International Film Festivals: A Cinema Struggling to Exist Between New Resources and New ‘Dependencies’. *Journal Academic Marketing Mysticism Online (JAMMO)*, Vol.4.

Derrett, R. (2003). *Festivals & Regional Destinations: How Festivals Demonstrate a Sense of Community & Place. Rural Society*, 13(1), 35–53.

Department of Culture, Arts and Leisure. (2015). Community festival fund: Policy and guidance framework.

Ellis, J. C. (1989). *The Documentary Idea: A Critical History of English-language Documentary Film and Video*. Prentice Hall.

Erkin, O. (2022). Salgın Döneminde Film Festivallerinin Dönüşümü ve Paravan Film Festivalleri. H. Erkılıç (Editör), *Film Festivalleri E-kitabı içinde* (s. 158). Ankara: De Ki Basım Yayın Ltd. Şti. Öz

Evrard, Y. (1997). Democratizing Culture or Cultural Democracy? *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 27(3), 167–175.

Falassi, A. (1987). “Festival: definition and morphology”. In A. Falassi (Ed.), *Time out of Time. Essays on the Festival* (1) (Albuquerque, NM: University of New Mexico Press)

Felsenstein, D. ve Fleischer, A. (2003). “Local festivals and tourism promotion: The role of public assistance and visitor expenditure”. *Journal of Travel Research*, 41(4), 386.

Frisby, W., & Getz, D. (1989). *Festival Management: A Case Study Perspective. Journal of Travel Research*, 28(1), 7–11.

Fredline, L. et al (2003). The Development of a Generic Scale to Measure the Social Impacts of Events. *Event Management*, Vol. 8, pp. 23-37.

Getz, D. & Frisby, W. (1988) Evaluating Management Effectiveness in Community-Run Festivals. *Journal of Travel Research* (summer): 22-27.

Getz, D. (2010). The Nature and Scope of Festival Studies. *International Journal of Event Management Research*, 5(1), 1-47.

Harrison, K. and Boyd, T. (2018). *Understanding political ideas and movements*. Manchester University Press.

Gül, M.E. (2022). Türkiye'deki Çevre Filmleri Festivallerine Eko Eleştirel Bir Bakış. H. Erkılıç (Editör), *Film Festivalleri E-kitabı içinde* (s. 225-228). Ankara: De Ki Basım Yayın Ltd. Şti. Öz

Helen C. Harton; Melinda Bullock (2007). *Dynamic Social Impact: A Theory of the Origins and Evolution of Culture*, 1(1), 521–540.

Hicks, J. (2007). *Dziga Vertov. Defining Documentary Film*. London; New York: I.B. Tauris.

Hughes, H. (2014). *Green Documentary Environmental Documentary in the Twenty-First Century*. Intellect Ltd.

Hunter, M. L. (2011) *Story-based inquiry: a manual for investigative journalists*. UNESCO.

Inoue, M., & Sakuma, S. (2014). *Analysis of the Film Selection Process for a Film Festival. 2014 28th International Conference on Advanced Information Networking and Applications Workshops*.

Ingram, D. (2000). *Green Screen: Environmentalism and Hollywood Cinema*. University of Exeter Press.

İmirgi, A. (2005). Festival Kavramı Üzerine Düşünceler. *Millî Folklor*, 17/65.

Jaeger, K., and Mykletun, R. J. (2013). Festivals, Identities, and Belonging. *Event Management*, 17(3), 213–226.

Janpol, H., Dilts, R. (2016). *Does viewing documentary films affect environmental perceptions and behaviors? Applied Environmental Education & Communication*, 15(1), 90–98.

Jepson, A. S. (2009). Investigating cultural relationships within the festival planning and construction process in a local community festival context. (Ph.D. Thesis). University of Derby.

Jepson, A. and Clarke, A. (2013) Community festivals and community development: inclusive or exclusive events, in R. Finkel et al (eds) *Research Themes in Events*. Wallingford CABI, pp. 6-17.

Jepson, A. and Clarke, A. (2015). *Exploring Community Festivals and Events*. Routledge Advances in Event Research Series.

Kurashige, L. Y. (2002). *Japanese American Celebration and Conflict: A History of Ethnic Identity and Festival, 1934-1990*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.

Kääpä, P. and Gustafsson, T. (2013). *Transnational Ecocinema: Film Culture in an Era of Ecological Transformation*: Intellect Books Ltd.

Kääpä, P. (2014). *Ecology and Contemporary Nordic Cinemas from Nation-building to Eco Cosmopolitanism*. Bloomsbury Academic.

Latane, B., Wolf, S. (1981). The social impact of majorities and minorities. *Psychological Review*, 88(5), 438–453.

Lin, S.-J. (2013). Perceived Impact of a Documentary Film: An Investigation of the First-Person Effect and Its Implications for Environmental Issues. *Science Communication*, 35(6), 708–733.

Loist, S., & de Valck, M. (2010). Film festivals/Film festival research: thematic, annotated bibliography. - 2nd ed. (Medienwissenschaft/Hamburg: Berichte und Papiere; No. 91). Hamburg: Universität Hamburg, Institut für Germanistik II

Mason, A. (2000). Community, Solidarity and Belonging: *Levels of Community and Their Normative Significance*, Cambridge University Press.

Mattessich, P. W., & Monsey, B. R. (1997). Community building: What makes it work. Saint Paul, MN: Fieldstone Alliance.

Marijke de Valck (2007) Film festivals: from European geopolitics to global cinephilia. Amsterdam: Amsterdam University Press.

McLane, B. A. (2012). A New History of Documentary Film (2nd ed.). Bloomsbury Publishing.

Mısırlı, İ ve Özdemir, H. (2018). Festivallerin Yerel Halk Üzerindeki Sosyal Etkileri Üzerine Bir Araştırma: Ilgaz Dağı Kültür ve Sanat Festivali Örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6/2 (2018) 419-435

Monani, S. (2013). Environmental film festivals: Beginning explorations at the intersections of film festival studies and ecocritical studies. In S. Rust, S. Monani, & S. Cubit (Eds.), *Ecocinema theory and practice* (253-278). New York: Routledge

Murray, R. and Heumann, J. (2009). Ecology and Popular Film: Cinema on the Edge. State University of New York Press.

Nichols, B. (2001). Introduction to Documentary. Indiana University Press.

Orhan, M. (2021). Kamusal Sanat Etkinliklerinin Kamusal Alan Kullanım Değeri Üzerindeki Etkileri. *Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art*, 6/12, Haziran-Temmuz

Öztürk, Ö. (2017). Çevrecilik Söylemleri ve Türkiye'deki Çevre Hareketlerinin Seyri. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(2), 441-456.

Özdemirci, E. G. and Monani, S. (2016). "Eco-nostalgia in popular Turkish cinema" in S. Rust, et al (eds) *Ecomedia* (47-65). New York: Routledge.

Palis, J. (2015). Film Festivals, The Globalization of Images and Post-National Cinephilia. *The Pennsylvania Geographer*, 53/2, 38.

Pezzullo, P. C. and Cox, R. (2018). *Environmental Communication and the Public Sphere*. SAGE Publications.

Perez Vega, R., Waite, K. and O'Gorman, K. (2016). Social Impact Theory: an examination of how immediacy operates as an influence upon social media interaction in Facebook fan pages. *The Marketing Review*, 16 (3). pp. 299-321. ISSN 1472-1384

Rolf R. Mueller (1977) *Festival and Fiction in Heinrich Wittenwiler's 'Ring'. A Study of the Narrative in its Relation to the Traditional Topoi of Marriage, Folly and Play*. Amsterdam / John Benjamins B.V.

Roy, C. (2016). *Documentary Film Festivals Transformative Learning, Community Building & Solidarity*. Sense Publishers

Rust, S., Monani, S. and Cubitt, S. (2012). *Ecocinema Theory and Practice: Theory and Practice*. New York: Routledge

Soles, C. and Chui, K. (2016). "Framing visual texts for ecomedia studies" in S. Rust, et al (eds) *Ecomedia* (47-65). New York: Routledge.

Spiegel, S., Reiter, A., Goldberg, M. (2020). *Utopia and Reality: Documentary, Activism and Imagined Worlds (New Dimensions in Science Fiction)*. University of Wales Press.

Stuart James Richards (2016). *The queer film festival: popcorn and politics*. Palgrave MacMillan Us.

Tascón, S. and Wils, T. (2017). *Activist Film Festivals Towards a Political Subject*. The University of Chicago Press.

Teksoy, R. (2005). Rekin Teksoy'un Sinema Tarihi. Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti.

Thomas Elsaesser (2005) 'Film festival networks: the new topographies of cinema in Europe' *European Cinema: face to face with Hollywood* Amsterdam: Amsterdam University Press. 84-89)

Torun, T. (2020). Jürgen Habermas'ın Kamusal Alan Kavrayışı: Rasyonel Politik İrade Oluşumu. *Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü, Bursa, TRKaygı*, 19(1)/2020: 220-238.

Traverso, A.; Crowder-Taraborrelli, T. (2013). Political Documentary Cinema in the Southern Cone. *Latin American Perspectives*, 40(1), 5–22.

Uygun, Z. ve Çavuş, M. (2022). Türkiye'de Covid - 19 Sonrası Film Festivalleri. H. Erkılıç (Editör), *Film Festivalleri E-kitabı içinde* (s. 193). Ankara: De Ki Basım Yayın Ltd. Şti. Öz

van Vliet, H. (Author). (2019). Wat is een festival? Web publication/site, *Festival Atlas*. <https://www.festivalatlas.nl/wat-is-een-festival/>

Vallejo, A. and Peirano, M. (2017). *Film Festivals and Anthropology*. Cambridge Scholars Publisher.

Warstat, M. (2005). Community Building within a Festival Frame: Working-Class Celebrations in Germany, 1918–1933. *Theatre Research International*, 30(3), 262.

Wong, C. H. (2011). *Film Festivals: Culture, People, and Power on the Global Screen*. Rutgers University Press.

Yozukmaz, N., Bertan, S. and Alkaya, S. (2020), "Festivals' social impacts and emotional solidarity", *International Journal of Event and Festival Management*, Vol. 11 No. 2, pp. 239-253.

Şükran Dinlenmiş, Bozcaada hakkında, 2021: <https://www.bifed.org/bozcaada-hakkinda/>

Ali Kayaalp, Hayaletlerin Gelecek Ümidine?, 2021: <https://www.bifed.org/bozcaada-hakkinda/>

YeşilGazete,2021: <https://yesilgazete.org/bozcaada-uluslararası-ekolojik-belgesel-festivali-13-ekimde-basliyor/>

http-1: <http://www.bozcaada.gov.tr/nufus-durumu>

BIFED, 2021: <https://www.bifed.org/festival-hakkinda/amac/>

http-2: <https://www.bifed.org/bifed-2014-rapor/>

http-3 :<https://ekolojibirliigi.org/bir-avuc-cesur-insan-a-few-brave-people/>

http-4:<https://www.swissfilms.ch/en/movie/der-imker/D732F726D52B4F768DA5B4AD84EF925E>

http-5: <https://www.bifed.org/bifed-2015-rapor/>

http-6: <https://www.imdb.com/title/tt4602834/>

http-7: <https://www.imdb.com/title/tt4151144/>

http-8:<https://cultureunplugged.com/documentary/watch-online/play/53698/Buongiorno-Taranto--Good-Morning-Taranto->

http-9: <https://www.bifed.org/bifed-2016-rapor/>

http-10: <https://www.idfa.nl/en/film/9ec359c6-7a2c-46a6-aefe-8f04e6b9e7a5/good-things-await>

http-11: <https://www.imdb.com/title/tt4929364/mediaindex>

http-12:<https://www.imdb.com/title/tt3583190/>

http-13: <https://www.imdb.com/title/tt7538806/>

http-14:<https://www.bifed.org/2017-rapor/>

http-15: https://www.bifed.org/wp-content/uploads/2021/11/BIFED2017_Catalogue-web.pdf

http-16: <https://www.bifed.org/en/2018-report/>

http-17: https://www.bifed.org/wp-content/uploads/2021/11/BIFED2018_Catalogue-web.pdf

http-18: <https://www.bifed.org/2019-rapor/>

http-19: https://www.bifed.org/wp-content/uploads/2022/02/Bifed_Katalog_041019_WEB_CON-min.pdf

http-20: <https://www.bifed.org/bifed-2020-rapor/>

http-21: https://www.bifed.org/wp-content/uploads/2021/04/Bifed_Katalog-311020_WEB.pdf

<http://cameralucida.net/2018/index.php/4150/cl-41-42/93-4142/993-bifed>

http-22: <https://www.bifed.org/bifed-2021/rapor/>

http-23: https://www.bifed.org/wp-content/uploads/2021/10/Bifed_Katalog-141021_WEB.pdf

http-24: <https://www.bifed.org>

Yeni Film, 2020: <http://yenifilm.net/2021/03/bifed-2021-icin-basvurular-acildi/>

Birgün,2021: <https://www.birgun.net/amp/haber/41-belgeselin-yer-aldigi-bifed-basladi-362049>

Cumhuriyet,2014: <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/bozcaada-uluslararası-ekolojik-belgesel-film-festivali-92795>).

EKLER

EK-1. Katılımcıların soru-cevapları

1. **Bozcaada Uluslararası Ekolojik Belgesel Film Festivali hakkında düşünceleriniz nedir?**

K1: “5 yıldan beri katılıyorum. Adanın en iyi festivali ve nitelikli adaya değer katıyor.”

K2: “2019 yılında performansçı olarak katıldım. Her şeyin yolunda ilerlediği, etkinliklerin ve sohbetlerin keyifli olduğu bir süreçti.”

K3: “Online olarak katıldım, canlı kanlı olarak sürmesini ve gelişmesini istediğim bir festival.”

K4: “Türkiye'deki örnek film festivalleri arasında olduğunu düşünüyorum. Hem organizasyon, hem atmosfer hem de izleyici kitlesi açısından çok önemli.”

K5: “Çok etkilendim. Eğitici bir okul gibi oldu.”

K6: “Bir çok kitle örgütünü bir araya getiren, birbirleri ile ilişkilerini güçlendiren, aktif, gençlerin üretimine destek olan nitelikli bir festival.”

K7: “Çok süper güzel çevre hayat demek”

K8: “4 kez katıldım harika bir organizasyon “

K9: “Başarılı bir etkinlikti.”

K10: “Küresel dünyada yerelde neler olduğunun belgelediğini düşünüyorum, festival büyütülmelidir.”

K11: “Çok bilgilendim ve etkilendim.”

K12: “Çevrimiçi izleyici olarak katıldım. Kaliteli yapımlar paylaşılan, iyi bir organizasyon olduğunu düşünüyorum.”

K13: “Bozcaada'yı sömürmeyen, turizm zamanı dışında yapılan bana göre adaya değer katan ve yakışan en güzel festival.”

2. **Çevre konusu sizin için ne kadar önemli, yaşam alanınızda böyle bir etkinliğe gerek var mı?**

K1: “Sadece doğa değil doğada yaşayan hayvanlar için de bir şeyler yapılmalı özellikle sokak hayvanları için yapılmalıdır.”

K2: “Yaşamımızın her alanında küçük de olsa böyle hatırlatmalara sık sık ihtiyacımız var. Bilgi ve hafıza ile başlıyor değişim.”

K3: “Çok önemli bir etkinlik. Böyle etkinlikler keşke her yere yayılabilse.”

K4: “İklim krizi ile çevre konusundaki duyarlılık arttıkça bu gibi festivallerin artacağını düşünüyorum. Benim kendi hayatımda bu konu önemli bir yer tutuyor. Her bölgenin bu tarz etkinliklere ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.”

K5: “Çok önemli. Etkinliğe gerek var.”

K6: “Benden sonraki nesle yaşanabilir bir çevre bırakmak benim için çok önemli, Kaz dağlarında ciddi bir tahribat var, ekoloji mücadelesi burası için çok önemli.”

K7: “Çevre yaşam demek. Hatta böyle etkinlikler çoğaltılmalıdır.”

K8: “Kazdağı koruma derneği aktif üyesiyim ve bu festival dünya genelindeki çevre konularını anlamamızı sağlıyor.”

K9: “Olmazsa olmaz derecede önemli. Kesinlikle var.”

K10: “Çevre yaşam alanımız, korunması için önlemler beyin fırtınaları için bu tür etkinlikler gerekli.”

K11: “Çok önemlidir, çocuklarımızın geleceği söz konusu.”

K12: “Hayatımda merkezi bir öneme sahip. Özellikle organik atık dönüşümü konusuna özel bir ilgim var.”

K13: “Korunması gereken bir yer olarak Bozcaada’da bu festivalin yapılıyor olması önemli.”

3. Festivalin bölgenin kültürel ve çevresel yapısı üzerindeki etkileri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

K1: “*Maalesef çok az yerli halktan katılım ve etkileşim yok gibi. Bizim gibi şehirden gelenler takip ediyor halbuki onlarda çoğunluk izlese...*”

K2: Değerlendirme yapılmadı.

K3: “*Pozitif çok etkisi vardır elbet. Yüz Yüze olduğu ve etkinliklere daha fazla insanı katılabildiği sürece daha iyi olur.*”

K4: “*Festival bölgenin kültürel ve çevresel yapısına uyuyor. Bozcaada zaten bir ada olduğu için yerliler kendi çevrelerine karşı daha duyarlı, ulaşımın diğer şehirlere göre daha kısıtlı olması sebebiyle bölge halkı daha sürdürülebilir yaşıyor.*”

K5: “*Biraz daha Çanakkale’nin yereli ile kucaklaşmasına ihtiyaç var.*”

K6: “*Bilinçlendirme açısından çok önemli buluyorum. Genç nüfusu bir araya getirmek ve çevre mücadelesine katmak açısından büyük önem taşıyor.*”

K7: “*Bozcaada’nın turizm vb. alanlarda tanıtılmasında, doğasının bozulmaması gereği bilincinin yerleşmesinde etkili*”

K8: “*Ekim ayı düşük sezon olduğu halde bu festival ile canlanma sağlanıyor çevreye ve sanata duyarlı olan insanlar geldiği için ada ve halkı her anlamda kazançlı olabiliyor.*”

K9: “*Duyarlılığın artmasını sağlıyor.*”

K10: “Olumlu etkisi olduğunu düşünüyorum”

K11: “Bölgede yaşayanlardan ziyade festivale katılanlar yurdun dört bir yanına gidip bilgi paylaşımı yapınca etkili olduğunu düşünüyorum”

K12: “Çevrimiçi katılım sağladığımdan, bu konuda bir yorum yapamayacağım.”

K13: “Dünyanın birçok coğrafyasında çekilen çevre temalı filmler sayesinde adadaki çevre bilincine de katkı sağladığını düşünüyorum.”

4. Festivalin konusu yerli insanların ihtiyaçlarını karşılıyor mu? Hayatınıza uygulayabileceğiniz bilgi edindiniz mi?

K1: “Karşılıyor, sadece değerini bilen insan az.”

K2: “Bizim performansınız dahilinde; kültür ve sanat ayağı adanın yerli kesimi tarafından epey güzel bir ilgi çekmişti. Daha önce önce karşılaşmadıkları bir ses-beden etkinliği, ihtiyaçları olmasa da merakları ve iştahları konusunda fayda sağlamış görünüyordu.”

K3: “Bu soruyu festivali yürüten, katılan ve koordine edenlerin yanıtlaması lazım. İzleyenler ise izlediği filmlerden illaki feyz alır.”

K4: “Önceki cevapta saydığım nedenlerden dolayı festival bölge insanlarında bir heyecan uyandırıyor. Festival belgesel festivali olduğu için mutlaka her filmde bir bilgi ediniyor.”

K5: “Tam karşılamıyor. Hayatımda yararlı olabilecek bilgiler edindim.”

K6: “Festivalin konusu ekoloji mücadelesi bakımından buradaki halkın bilinçlenmesi için değerli, hayatımız çevre mücadelesi ile geçiyor bu yüzden mücadeleyi büyütebileceğimiz insanlarla bir arada olmak güç veriyor.”

K7: “Karşılıyor. Çok bilgi edindim.”

K8: “İzlediğimiz belgeseller kendi ülkemizde yada başka ülkelerde ki mücadele ve olaya yaklaşım süreçlerini irdelediği için kesinlikle yol gösterici örnekler var. “

K10: “Evet, edindim.”

K12: “Festival sonrası farkındalığım arttı.”

K13: “Çok faydalı konular işlendiğini ve faydalandığımı söyleyebilirim.”

5. Kendinizi o festival ekibinin ve katılımcı kitlesinin bir parçası olarak görüyor musunuz? ya da olmak ister miydiniz?

K1: “Evet kesinlikle işletmeci olarak elimizden gelen desteği veriyoruz her sene”

K2: “Katılımcı kitlesinin bir parçasıydım daha çok, olmaya devam etmek isterim evet.”

K3: “Çok görmüyorum, öyle bir etkileşim ya da karşılıklı diyalog vs yok. Parçası olmak, katkı sunmak isterim.”

K4: *“Festivale iki kere katıldım, gelecekte de katılmayı düşünüyorum.”*

K5: *“Katılımcısıyım zaten.”*

K6: *“Evet bir parçası olarak görüyorum ve ekibin parçası olmaktan çok mutlu olurum.”*

K7: *“Zaten Kazdağı Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Derneğinde aktif olarak çalışıyorum.*

Festival topluluğunun da bir parçası olmak isterdim.”

K8: *“Kalpten desteklediğim değerli festival ekibine her şekilde gönüllü olarak katkıda bulunabilirim istenirse.”*

K9: *“Evet görüyorum.”*

K10: *“Evet görüyorum.”*

K11: *“Kesinlikle olmak isterim”*

K12: *“Katılımcı olarak takip etmeye çalışıyorum.”*

K13: *“Gönülden verebildiğim desteği vermeye çalışıyorum.”*

EK-2. Ethem Özgüven'in cevapları

1. Çevre topluluğu oluşturma hedefleri acil sorunlara mı dayanıyor? Topluluk üyeleri sorunların kendilerini nasıl etkilediğini anlıyor ve farkındalar mı? Topluluk hedefleri üyelerinin ihtiyacını karşılıyor mu?

“Sorunlar acil ve sürekli. Herkes her şeyin farkında aslında ancak topluluk üyelerinin ihtiyaçları karşıladığını söylemek hem bizim grubumuz ve hem de diğer gruplar için çok iyimser bir bakış olacaktır.”

2. Topluluğumuzdaki insanlar bir sorunu çözmek için birlikte çalışmaya ilgi duyuyor mu? Kendilerini aynı topluluğun bir parçası olarak görüyorlar mı?

“Evet, bir festival sürecinde çok sayıda sorun çözmek gerekiyor. Bir kısmı görüyor ve kalıcı oluyor, bir kısmı da yorulup ayrılıyor. Ekipteki insanların bazıları değişiyor ama baştan bu yana değişmeyenler de var sekiz yıldır.”

3. Diğer kuruluşlar veya dernek grupları toplumda etkin şekilde çalışıyor mu?

“İşçi filmleri festivali, Kadıköy Sinematek, Bores Aş ve Bozcaada Belediyesi gibi kurumlar, şirketler, festivaller ve STK'larla birlikte çalışıyoruz. Buralardan gelenler olabiliyor ve onlar da festivale önemli katkılar sunuyorlar.”

4. Festival kapsamında çevre topluluk üyelerine açık diyalog uygulama, güven geliştirme ve grup karar verme becerilerini artırma fırsatı sunan herhangi bir faaliyet var mı?

“Biz bir çok STK'ya açık ve bağımsız bir alan sağlıyor, onları kitleyle buluşturuyoruz”

5. Kendi içinizde liderler yetiştirmek için ne gerekir?

“Eğer uygun ve özgür bir ortam varsa lider karakterler kendini gösteriyor ve kendiliğinden ortaya çıkıyor.”

6. Yeni katılımcıların kabul edildiğini ve sürecin bir parçası olduğunu hissetmelerine yardımcı olacak mekanizmalar var mı?

“Sürekli olarak çok doğal süreçlerle gençler ekibe ekleniyor.”

7. Topluluk oluşturma çabasının mümkün olduğu kadar çok insana ulaşmak için çeşitli teknikleri ve stratejileriniz nedir?

“Festival dışı zaman ve mekanlarda çok sayıda başka festival, sinema salonu, STK, dernek, sendika ile ödüllü ve iyi filmlerin gösterimlerini yapıyor ve çocuk programları geliştiriyoruz.”

8. Hedeflerinize ulaşmak için sizinle çalışan topluluk üyelerinize nasıl bir eğitim veriyorsunuz?

“Bu süreçte birlikte çalışma gibi doğal bir eğitim oluyor, özel ve farklı bir şey yapmıyoruz.”

9. Harekete geçmek için sorunlarla ilgili her yıl yeterli bilgi veriliyor mu?

“Evet her yıl yeterli bilgi veriliyor.”

10. Katılımcılar çevre alanında nasıl bir eğitime ihtiyaç duyuyor?

“Katılımcılar festival filmlerini izleyerek çok sağlam bir eğitime ulaşıyor.”

11. Maddi kaynakların en iyi nasıl kullanılacağına dair kararlar almak için neler göz önünde bulundurulur?

“Hiçbir zaman yeterli bir bütçe olamıyor ve bu çok zorlu bir süreç. Bu durum her türlü kısıtlı kaynağı optimal kullanma dürtüsünü geliştiriyor.”

12. Topluluk organizatörü ne tür bir deneyime sahip olmalı?

“Bir organizatör bir çok farklı özelliğe sahip olmalı ama Türkiye’de çok sabır ve beklenmeyen korkunç şeylere de hazırlıklı olabilmek gibi özel özellikler gerekiyor.”